

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Marii Mercatoris S. Augustino Æqualis Opera Quaecumque Extant

[Complectens Ea Quæ Ad Hæresim Nestorianam Spectant]

Marius <Mercator>

Parisiis, 1673

Capvt IV. Nestorius compositus cum hæreticis antiquioribus, aliisque omnibus, quorum societas ipsi exprobrata est a primis fidei defensoribus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14215

nomen accepisse, quod ista foret majoris momenti, ubi de merito Christi, obedientiaque ageretur. Sed rota hæc disputatio alterius est loci.

Observatio
111. de legi-
bus adversus
Eunomianos.

Cod. Theod. de
haeret. l. 6. tit.
11. c. 13.
Observatio
19. de Mercat-
tore.

Illustrata lex
11. de haeret.
cod. Theod.

Observatio 7.
de lege 63. cod.
Theod. de haer.

Observandum tertio, in Oriente gravissimis legibus in Eunomianos a Theodosio magno, jam inde ab ann. 381. quo vivebat adhuc Eunomius, animadversum fuisse, ut neque Ecclesias habere in civitatibus sinerentur, neque vltos cætus agitare, neque creare faceretores; imo ut perfidia pleni codices, in auctorum oculis, iudicantur, ut ait lex, incendio comburentur; vique postmodum Eunomiani, velut antesignani hæreticorum, primi inter alios frequenter appellarentur.

Observandum quarto, Mercatorem, ut erat iuris peritissimus, in legem 13. cod Theod. de haeret. oculos intendisse, cum erroris socios faceret Arium, Apollinarium, Eunomium & Macedonium; fecit enim ipse Imperator his verbis: *Eunomiani, Macedoniani, Ariani, necnon Apollinariani, inter sacra religionis officia, famosa sunt nomina, &c.*

Cogitanti vero mihi, cur Imperator quatuor ista nomina sociaverit, venit hæc in mentem causa admodum, ut opinor, probabilis, quod nempe illi in vnam aliquam hæresim consentirent; nec tamen in aliam vllam, quam quod Verbum cum sua carne sit non vna tantum persona, sed etiam natura. Quod si res ita se habet, ut habere pene certum est, viderint legum studiosi, an non lex ista possit a Mercatore lucem accipere, suamque sive speciem, sive occasionem clarius prodere, quam hæcenus juris periti crederint.

Observandum quinto, lege 63. de haeret. cod. Theod. quam Nestorii impulsu Theodosius junior, adversus omnes hæreses, ad Florentium P.P. dedit ann. 428. Eunomianis interdici omnem in

Romano solo conveniendi orandi que facultatem, aliasque penas infligi, que & cum Manichæis aliisque orbis pestibus, communes essent, & non minus haberent infamiam, quam incommoda. Qua in lege id notari dignum, ab Arianis, Macedonianis, atque Apollinarianis, quibuscum mitius agitur, Eunomianos se jungi, cum antea conjungi solerent; accesserit vero *Valentinianis, Monanistis seu Priscilianistis, Phrygiis, Marcionistis, Barbarianis, Messalianis, Eucyris sive Eubusianis, Donatistis, Audianis, Hydroparastis, Ascodrogitis, Photinianis, Paulianis, Marcellianis, & qui ad imam usque scelerum nequitiam pervenerunt, Manichæis.* Non quod Arianis, Macedonianisque, & Apollinarianis pejora traderent, sive de Trinitate, sive de Incarnatione; sed quod invaluisse in vrbe potentius, obstitissentque obstinatius vrbis regie antistitibus, Gregorio, Nestario, Joanni & Attico, quorum virtutes Nestorius legis auctor, non tam laudibus quam imitatione celebrare, vestigisque insistere, aut studebat, aut certe videri volebat.

Observandum denique, verissimum esse, atque ex hac lege constare, dictum Vincentii Lirinensis, *Nestorium, ut vni sua hæresi alium patrefaceret, cunctarum hæresin blasphemias infectum esse.* Verum id ea arte vir callidissimus præstitit, ut hæreses, quarum invidia, vel ipse adversarios, vel ipsum adversarii oneraturi forent, vehementius infestaretur, cum aliis mitius ageret, atque etiam remissius. Quamobrem ut initio legis Ariariorum, Macedonianorum & Apollinarianorum, sic in fine Photinianorum, Paulianorum, ac Marcellianorum mentionem fieri procuravit: illorum enim societatem obiecturus erat catholicis; istorum obiectam sibi, tanto præiudicio jam inde, declinare tentabat.

Observatio
v. illustrata
locus Vincen-
tii Lirinensis,
In comm. c. 16.

CAPUT IV.

Nestorius compositus cum hereticis antiquioribus, aliisque omnibus, quorum societas ipsi exprobrata est a primis fidei defensoribus.

Argumentum
tractationis.

HACTENUS Nestorium audivimus, cum suis ipse verbis exponeret hæresim, cui nomen dedit; expendimus etiam argumenta quibus a suis patronis defensus est: quin & habuimus questionem de tribus hereticis, quorum infocietatem catholicos invidiose trahere nisus est. Nunc comparandus videtur cum antiquioribus illis, præsertim hereticis, a quibus acceptum errorem instaurasse dictus est, suoque nomine donasse.

Quorum confesio obiecta
Nestorio.

Eusebius, qui Doryleam aliquando rexit Ecclesiam, cum adhuc laicus mereret inter auditoriales scholasticos vrbis regie, exprobravit primus omnium Nestorio confessionem cum Paulo Samosateno; Mercator præterea Ebionis, Marcellique Galata, Photini & Bonosi hæresim; Iudaismum Proclus, atque etiam gentilitium *ad hunc usque*; Cassianus Leporiti atque Pelagianorum societatem; Diodori denique Tarsensis & Theodori Mopsuesteni *apostolici* Cyrillus. De singulis nunc agendum, ordine temporis quo

extiterunt, servato: quanquam de Pelagianis atque Leporio non pauca in antecessum scripta sunt in dissertatione septima ad priorem partem.

§. I. De gentilibus & Judæis, ac Manichæis, quorum societas, & scelerate confessionis fides a Proclo, Cyrillo, imperatore Theodosio, aliisque obiecta est Nestorio.

NEMO vnquam, quod antea meminimus, nomine christiano census est, qui non aliquam in Christo divinae humanæque naturæ unionem agnovit. Quare qui nullam omnino posuerunt, habiti sunt in numero gentilium ac Iudæorum. Neque illi tantum, sed ii quoque, qui *gentilibus* solam, repudiata hypostatice defenderunt: id enim est, secundum Apostolum, *solvere Jesum*, atque ita se *christum* profiteri, qui gentilium Iudæorumque proprius ac communis character.

Atque inde factum, ut ethnicismus, quo Unde genti-divinus cultus hominibus defertur, & Iudaismus & Ie-
mus,

Gentilibus &
Judæis accen-
sentur, qui
Christum sol-
vunt.

1. Joan. 4. 2. 3.

prolapsum, qui Deum non vult verum hominem, sed phantasticum, id est, putativum Christum Dei filium credere.

Verum cum Mercatoris auctor probanda fortasse non sit omnibus putioris et studiosis, suspicio hæc, ut non est speranda propter auctoritatem viri, ita nec necessaria imitanda, propter nimiam subtilitatem.

§. II. De Ebione, ejus societas a Mario Mercatore objecta est Nestorio.

Varie antiquorum de Ebione opinioniones. Quid Mercator. Dissert. in II. anathem. Nestorii.

Joan. I. v. 1.

Quid Epiphanius. Har. 30. nu. 18.

Ebion docet Christum viri factu genitum.

Theodoretus. Lib. 2. cat. fab. cap. 1.

NON omnia communiter veteres de Ebione scripserunt, sed pugnantia nonnulla, quæ nemo nisi æque conciliet. Hæc Mercator: Totum impietatis malum Pauli ab Ebione Stoico philosopho iratum est. Hic tempore adhuc Joannes apostoli in Asia exivit, & Christum hominem communem ex Joseph & Maria natum, & cum vita merito omne humanum genus prævisse, proque hoc in Dei Filium adoptivum, assensus est predicare, asserens se Matthæi, Marci, & Lucæ evangelistarum auctoritatem secutum. Quo tempore Joannes apostolus contra hunc condidit evangelium, in quo præfatus ait, in principio esse Verbum, & Verbum esse apud Patrem, & Deum esse Verbum. Postquam præfationem subdescedens, ut ostenderet, quem illi tres Evangelistæ hominem scripserant esse etiam Deum, ait: Quod factum est in illo, vita est. Et post pauca: Et Verbum caro factum est. Hunc itaque Ebionem philosophum secutus Marcellus Galata est, Theonius quoque, & ultimis temporibus Sardicensis Bonosus, qui a Damaso Urbis Romæ episcopo prædamnatus est.

Ita vero Epiphanius. Ebionæi quoad Christum spectant, veritatis hunc esse prophetam sentiunt, & Christum Dei Filium progressionem quadam virtutis, & conjunctionem cum Deo factum, quatenus ad sublimia caelestique provectus est. Prophetas vero non veritatis, sed intelligentiæ, esse prophetas arbitramur. Proinde Jesum solum prophetam & hominem, Deique Filium esse, licet verus homo sit, ut jam diximus, qui ob egregiam virtutem Dei Filius appellari meruerit.

Indicat vero postea, non discipulorum esse, sed ipsius Ebionis magistri assertionem, de Christo commixtione parentum lato. Cum enim, adducto Matthei, Jeremiasque, ac angeli, & Mariæ testimonio, prolixè probasset, Christum virilitate non esse genitum, sed caelesti Patre, pergit in hæc verba: Verum incredibilem quædam est aberrantium a veritate istorum infelicitas, qui Prophetarum angelorumque testimoniis relictis, ad hæreticum Ebionem adhaerere maluerunt, qui ex animi sui libidine Judaica infirmitate complexus, sese tamen a Judæis abalienavit.

Theodoretus. Huius autem catervæ princeps fuit Ebion: (Hebræi mendicant ita vocant) hic vnum quidem, sicut & nos, ingentium dixit, eumque mundi opificem esse docuit. Dominum autem Jesum Christum ex Joseph & Maria natum esse, qui homo quidem erat, sed virtute & innocentia omnibus antecellebat, ex lege autem Moysaica vitam instituebat, Solumbi evangelium secundum Hebræos recipiunt, apostolum vero apostatam vocant. Ex his erat Symmachus, qui vetus Testamentum ex Hebræica in Græcam linguam transtulit. Alia præter hæc classis fuit nominis ejusdem: nam & Ebionæi quoque vocantur, qui inceteris quidem omnibus cum prioribus conveniunt; servatorem vero & Dominum

ex Virgine natum dicunt. Evangelio autem secundum Mattheum solo vivunt: sabbatumque secundum legem Judaicam observant; & abominam more nostro sanctificant.

Auctor Prædestinati. Ebionæi hominem solum fuisse Dominum Jesum Christum asserunt; & legis mandata more Judaico custodienda consulant. Hos Lucas evangelista apud Antiochenam Ecclesiam inveniens condemnavit, docens angelum dixisse ad Mariam: Spiritus sanctus superveniet in te, & virtus altissimi obumbrabit te. Ideo & id quod ex te nascetur sanctum, vocabitur Filius Dei.

Philastrii & Augustini testimonia idcirco prætermitto, quoniam nihil admodum habent, præterquam quod in anacaphalæosi Epiphaniæ continetur, quam vnam describere ambo fere solent.

Ex his scriptoribus totam Ebionis historiam discimus. Fuit enim Cerinthi discipulus, & vitæque Joannes evangelistæ temporibus in Asia. Per admirabilem metamorphosin ex gentili primum Judæus; tum ex Judæo Christianus; mox ex Christiano Stoicus philosophus; tandem ex philosopho hæreticus, atque etiam hæresis sui nominis dux evasit.

Docuit hæc de Christo quatuor: natum ex conjugio Josephi & Mariæ: nudum fuisse hominem, sed eximie sanctum: morum integritate promeritum, ut in ipsum, quomodo in Prophetas solet, divina quædam virtus descenderet: non ad communem mensuram, sed tota fere plenitudine efficientiæ divinæ, unde Filius Dei adoptione singulari factus est.

Et hæc quidem dogmata perversitas, non minor rituum, quos Judaicos retineri voluit, ac Christianis misceri: quin etiam plura ipsi tribuuntur, sane impia atque execranda, sed quæ Ebionitarum propria suspicatur Epiphanius.

Nestorius inhiis prope locis Ebionæi dissensit, quoad primum impietatis caput, de Christo commixtione parentum genito; dissensit pariter quoad tertium, siquidem assumptam a Verbo esse carnem in vtero Virginis, & ab ipso conceptu, asserit. In duobus reliquis reipsa consensit, ut demonstratum est; etiam mentem tota, qua plurimum valebat, mentiendi arte, tegere conatus sit. Quo primum igitur tempore hæresin propalare cepit, jure a Mercatore confessionis cum Ebione insinulatus est, ea in parte questionis, quæ tunc temporis in disceptationem vocabatur, de Christo nempe vero homine.

Præusquam alio feratur oratio, observanda puto, quæ duo primum de Ebione scripsit Mercator, imo quæ nemo alius veterum, addictum scilicet ipsum fuisse Stoicæ philosophiæ, & auctoritate trium Evangelistarum, Matthæi, Marci & Lucæ, ad probandam hæresim, abusum. De priorè diximus, in notis ad Mercatoris locum.

De posteriore paulo diligentius tractandum: habet enim Mercator contradicentem Theodoretum a quo scribitur Ebion recepisse solum Evangelium & Cæsar. Sed quodnam istud evangelium est? An quod ipse Theodoretus meminit, cum de Judæis sive Nazæreis scriberet, Christum ipsos honorasse, tanquam hominem justum, & Evangelio vfos, quod & Nestorius dicitur? An quod Epiphanius & Mercator vocat, quodque scriptum est primo Hebræa lingua? An quod aliqui & Mapas appellant, quoniam, ut tradit Hieronymus, creditur Marcus exce-

Observatio de Philastrio & Augustino. Ebionis magister, atque abas. Inconfutur.

Dogmata quatuor de Christo.

Ritus, & disciplina.

Epiphanius de Ebionæi.

Lib. 2. comm. ad c. 12. in Mattheo...

uisse scripto, quæ Verbo Petrus refertur? An illud potius, quod Hieronymus loquitur. In evangelio, quo vituntur Nazarenæ & Ebionitæ, quod nuper in Græcum de Hebræo sermone transfulimus; & quod vocatur a plerisque Matthæi authenticum. Hæc postrema opinio longe probabilior est.

Obiectio contra Mercatorem solvitur.

Instabit forte quispiam, tres auctores mox laudatos in eo dissentire Mercatori, in quo conveniunt, de vno Nazarenorum evangelio ab Ebionitis recepto: trium enim ille auctoritate usum Ebionem tradit. Verum facili negotio his dirimitur: si vel de Ebione Mercator, de Ebionitis alii intelligantur: vel Ebion ipse dicatur auctoritatem trium Evangelistarum secutus, non tamen a dâ, quasi auctoritatem vereretur; sed, vt aiunt, ad hominem: quia receptam ab adversariis adhiberet.

Questio de evangelio Nestoris.

Sed cur Theodoretus receptum a Nazarenis evangelium dixit Nestoris, siquidem non differat a quinto illo, cuius meminit Hieronymus, quodque ait creditum a quibusdam Matthæi authenticum? Hanc ego quaestionem reor vix solvi posse, nisi dicatur, vel irrepsisse mendam in Theodoreti textum, quod non incredibile; vel Theodoretus memoria lapsus, quod credibilis: præstat enim auctoritas Hieronymi hac in parte, vt qui Cæsariensem codicem, in quo fuerit vera inscriptio, & legerit, & Latinum fecerit.

§. III. De Paulo Samosateno, cuius hæresis obiecta est Nestorio ab Eusebio & Mercatore.

Primus confessionem cum Samosateno obiect Nestorio Eusebio, & qua occasione.

PRIMUS omnium, quod sciam, Nestorio Pauli Samosateni hæresim obiectit Eusebius ille, de quo antea scripsimus: nam cum in Ecclesia palam redarguisset Episcopum impudentem, cumque ab Episcopi factione pro calumniatore traduceretur, obtestationem publice proposuit, qua, collatis inter se Pauli Nestorici sententiis, eadem utrumque sentire, ostendit.

Obiectio deinde Mercatoris.

Eusebii exemplum Mercator, vel statim secutus, vel etiam comitatus, sparsit in vulgus epistolam de discrimine inter hæresim Nestorii & dogmata Samosateni; non qua discrimen astrueret de quaestione proposta, sed qua, de rebus hæreticis latere volentis artibus, confessionem patefaceret.

Adversus utrumque Socrates Nestorium defendit.

Ego quidem existimo, adversus hunc utrumque fidei defensorem, a Socrate susceptam esse Nestorii, alioquin exosi, causam, stimulante, vt sit, invidentia, hominem de foro, vel de aula, ad collectam ab æqualibus suis forensibus defensionis fidei gloriam minuendam.

Id criminis non obiectit Cyrillus.

Non memini, me legere apud Cyrillum vllam huiusce accusationis partem, non quod tanto viro aut ignota esset, aut videretur falsa, sed quod superfluam putaret, adversus hominem, quem Photini, eadem cum Paulo sententis, invidia obrueret. Mirum vero neque a Casiano, neque a Patribus Ephesinis id, quidquid est, vitii tributum esse Nestorio.

Quo tempore Nestorius defendere se nisus est.

Tentavit ille accusationem repellere, sed potestrem solum temporibus, cum, post acceptas literas Celestini pontificis, in quibus mentio erat Samosateni, sermonem xii. haberet. Antea enim, etiam accusaretur a Mercatore, & Eusebio, laicos tamen accusantes, velut aliena tractantes, & suæ fortis oblitos, videri potest præ superbia despersisse.

Repulit autem sermone xii. totis vitibus, nilisque est etiam rejicere in auctores. Sed defensionem Mercator vanitatis, ignorantie, & suspitionis plenam ostendit, quod crudite quidem præstitit: ea tamen præstando adduxit, quæ aut novitate sua, aut aliâ simili de causa, difficultatem creent. Ea priusquam ad examen vocentur, exponendum est Samosateni dogma, prout a veteribus refertur, imo & aliquid delibandum de vita & moribus hominis, quem ipse quoque Mopsuestenus, angelum diaboli, utique Christo divinitatem invidentis, propter impietatem nominat.

De Paulo igitur Samosateno veteres ea tradiderunt, quæ liquido demonstrent, hæresis & nequitie spiritum eundem omnibus extitisse temporibus, etiam primis, quibus Ecclesia necdum asserta in libertatem, sed adhuc, regnantibus ethnicis, sub carnificum icu posita gemebat.

Ex infima fortis homine factus est Antiochenus Episcopus, & tertium Ecclesie thronum iisdem artibus conscendit, quibus hæretici solent, femine principis potentia, specie pietatis, doctrinæ fama, dicendi facilitate, & multitudinis factiose gratia.

Namque, vt aiunt Patres secundæ synodi Antiochenæ: Cum ante episcopatum pauper & mendicus esset, nec vllas omnino facultates, aut a parentibus relictas accepisset, aut vllius artis exercitio sibi comparasset, postmodum ad incredibilem opulentiam pervenit, per scelera ac sacrilegia, fratrumque concussionem, &c. pietatem quam esse existimans, &c.

Non minor fuit in aucupanda gloria, quam in corradendis pecuniis improbitas: siquidem in ecclesiasticis conventibus ambitiosam quamdam vanitatem omni studio consecutus est, nihil aliud quam inanem gloriam captans, & pompam affectans, atque huiusmodi artibus imperitiorum animos in sui admirationem traducens. Usque adeo, vt qui dicenti non applauderent, per suos fautores contumelias afflicendos curaret. Verba sunt eorundem Patrum.

Pergunt vero arrogantiam hominis reliquorum despicientissimi describere: Inter habendas ad populum conciones solitus erat doctores jam pridem vita sanctos arguere, & petulantem lacerrare; cum interim sui foret usurariorum, &c. & concionibus, ad eos evocatis, ipse Episcopus vicinorum locorum, necnon & presbyteros assentatores suos submitteret, qui in suis & ipsi concionibus eum predicarent, velut angelum de celo lapsum.

Profellam vitæ turpitudinem his verbis exprimitur: Quin & feminas duas ætate florentes, & forma conspicuas, quocumque proficisceretur, circumduxit, idque deliciis affluens, & epularum amans, atque ejusmodi sorores & amicitias permisit quoque presbyteris & diaconis habendas, non sine flagitii periculo atque suspitione: quæ est privatis dolentes suspirarent boni atque ingemiscent, accusare tamen non audebant, propter faventium potentiam.

Zenobia reginæ adhæsit, femine alioquin a veteribus laudate, sed Judææ atque imperiose: cui vt serviret, Judaicam impietatem in christianum dogma invexit, Christique divinitatem abnegavit, imo & trinitatem personarum, nescio quid pro Verbo & Spiritu sancto delirans.

Dux synodi adversus Paulum habitæ sunt Antiochiæ. Prima ann. Christi 265, conveniendo illust

De Antiocheno Mercator evertit.

In dissert. ad Nestor. anathem.

Lib. 11. de Incarnat. apud Facund. lib. 3. c. 2.

Mores Pauli Samosateni. Ex epist. P. P. synod. secundæ c. 1. conc. Labb.

Ex infima forte Antiochenus Episcopus.

Ex egeno divites artibus.

Ibid.

In concionibus ostentator sui, & plausum captator.

Ibidem.

Contemptor aliorum, etiam antiquorum.

Feminarum amator, quas duas ætate & forma florentes habuit in comitatu.

Permisit quoque aliis clericis habere quas forores dicebant.

Ibidem.

Adhæsit femine principi Zenobie.

Primæ synodo illust

antem fecer. obatumque se. & domini. ominem solum habet. istum aff. latione. ro custodienda. apud Antio. vavit, doctus. ritus sanctos. ii obumbrati. fuit sanctum. omnia idcirco Obstant. um habent, de Philis. T Epiphanius de scriptis. ambo fere. s historiam. Eusebio. pulus, v. g. in Asia. ex gentili. hristianus; plus; tantum. eciam hæ. natum ex Dogma. fuisse ho. i integri. modo in. s descen. sed tota. de Filiis. tas, non. voluit, ac. ipsi tri. sed quæ. nius. ni dif. flosi con. Eusebio. le Christi. pam a. ab ipso. sa con. i tota, regere: hære. onsen. parte. ratione. mine. vanda. r Merc. istum. e, & thæi, abula. terca. dum. odo. dum. van. me. eret, nem. di. cat, qua? am, xcc.

Prentius e-
mendatio-
nem.
Euseb. lib. 7.
c. 27.

In secunda
quæ habitæ
est ann. 270.
Euseb. lib. 7.
c. 30.

Convictus a
Malchione.
Per. diac. I de
Inc. ad Fulg.
Et a Patribus
depositus.

Qui ad ma-
iores sedes
scripserunt.
Euseb. loco
mox citato.

Hæresis tria
capita refert
Augustinus.
Hæres. 44.

Quartum Epi-
phanus.
Hæres. 65.
Serm. 11.

Quintum
Mercator.

Quibus ali-
quatenus pu-
gnat Athana-
sius. de salu-
adventu.

Opinio ejus-
modi aucto-
rum videtur
pugnare cer-
toribus mo-
numentis.

tibus vndique pluribus Episcopis, quorum vnus fuit Gregorius Thaumaturgus. Illi accurate quidem in Paulum ejusque fidem inquisierunt; at is vafre & subdole catholicum præ se dogma ferens, verbisque dissimulans ambiguis, quid re ipsa in animo sentiret, illusos Pontifices, imo gratulabundos de comperta fidei in illo catholice integritate, ad suas Ecclesias remisit.

Coacta est secunda, quinque post annis, erumpente in apertum impietate Pauli. Quot Patres convenerint, non est constans veterum opinio: convenisse pene infinitos scribit Eusebius: definit numerum centum & octoginta libellus Basiliæ & monachorum ad Imperatores contra Nestorium, quem tamen contrahit Athanasius in libro de synodis, ubi septuaginta tantum recenset.

Iterum Patres suis artibus ludificari tentavit versipellis hæreticus, sed irritò conatu. Malchion enim ex sophistica ad gradum presbyterii evehctus, vir juxta eruditus & acerrimus disputator, hominem convictit, convictumque synodus de sede deposuit, depositum ipse quoque Aurelianus imperator, licet gentilis, mandavit pelli civitate, simulque tradi Ecclesiam ei, qui cum Italiae & Romæ Episcopo communionem jungeretur.

Missa est a Patribus synodica ad Dionysium pontificem Romanum, & ad Maximum Alexandrinum, cæterosque orbis Episcopos. Extat illius magna pars apud Eusebium: vnde decerpimus fere cuncta, quæ hæcenus dicta sunt.

Atque hæc de persona Pauli, nunc de hæresi, cujus capita tria Augustinus facit. Primum, quod Christus non semper fuerit, alteram, quod initium ex ortu ex Virgine sumplerit, postremum quod aliquid amplius non fuerit quam homo. Eadem habet rotidem verbis auctor Prædestinati; habet & Nestorius.

Addit quartum Epiphanius, Dei nempe Verbum, quod in Jesu descendit, esse prolativum quiddam & ab Epiphantio consentit Philastrius, atque etiam Mercator, tum in epistola de discrimine, &c. tum in dissertatione ad xii. anathematismum Nestorii, nisi quod adjungit Christum a Paulo dictum esse genitum ex utroque parente: quo dicto cæteris omnibus, ipse quoque Nestorio dissentit, qui & ipse recedit ab aliis; nam Paulum Photino componens, hæresim Verbi prolatitii Photino soli tribuere videtur.

Athanasius errorem Samosatensium refert his verbis: *Paulus Samosatensis Deum ex Virgine confiteatur, Deum Nazarethi in lucem editum, & inde existendi primarium, regnique consecutum. Verbum tamen esse ex celo, & sapientiam in eodem agnoscat, ac prædestinatione quidem ante sæcula fuisse putat, sed Nazarethi primum extare cepisse: ut vnus, inquit, supremus sit Deus Pater.*

Tam constans omnium opinio eo majorem mihi admirationem movet, quò apertius videtur pugnare cum epistola Dionysii Alexandrini ad ipsum Paulum, cumque verbis Pauli, quæ Dionysius adducit. Ex his enim ita sensisse apparet, Spiritum sanctum in utero Mariæ formasse hominem, quem destinaret in templum, suo tempore a Verbo incolendum; profecisse hominem illum, vitam studiosam degendo, eaque ratione magis, quam alii homines, placuisse Verbo, ipsumque ad sui inhabitationem alexisse. Habitasse igitur in eo Verbum Dei, sed ita, vt

vnus solusque Christi dua forent hypostases, In ep. Dionysii ad Paulum, *duæque persone, & duo Filii Dei, vnus natura, qui fuit ante sæcula, & vnus & Nazarethi Christus & filius David, qui non fuit ante sæcula, sed fuit in tempore, & secundum beneplacitum Dei accepit nomen filii; sicut civitas accepit nomen domini, & domus nomen ejus, qui eam edificavit. Sic alium virum esse Christum præter Deum Verbum, ab alterius Christi substantia & dignitate differentem, & vnum Christum inhabitantem, ac opera divine justitiæ operantem.*

Ut tollatur, si qua ratione possit, repugnancia, quæ inesse videtur verbis scriptorum hæcenus adductis, solvendæ sunt quæstiones magni momenti, quæ inde oriuntur, quarumque explicatione id fere totum continetur, quod de Samosateno, & a veteribus traditum, & a nobis tractandum est. 1. Quale Paulus re ipsa Verbum Dei agnovit, an quod indicat ipse Paulus in i. Corinthiis an quod plures alii tradunt, in i. Corinthiis 2. 11. Christumne dixerit ex utroque parente natum, quod scribere videtur Mercator? aut ex sola Virgine, quod alii 2. 11. Quid significet Athanasii verba mox laudata: *Deum Nazarethi in lucem editum, & inde existendi principium regnique consecutum?* 2. v. Utrum Paulus docuerit, Verbum ab ipso formationis initio habitasse in homine, quod Athanasius significare videtur? an quod vulgo jactatur, non nisi post vitam sancte traductam, tantumque beneficii pietatis operibus promeritum? 3. Quia in parte Nestorius Paulo consenserit, aut dissenserit? 4. Quam vere scriptum reliquerit Mercator, ambo in eo hæreticos convenisse, quod Verbum dicerent ab æterno Filium non fuisse, sed Verbum tantum, quæ veluti medulla Paulianæ hæresis.

Quod pertinet ad primam quæstionem, veteris opinio est jam inde a longinquis ducta temporibus ad nostram vsque ætatem, Samosatenum trinitatem personarum divinarum sustulisse, vnumque Patrem Dei nomine vocasse, cui tamen tribueret Verbum coæternum, sed prolativum dumtaxat, & ab utroque, nostroque simile. Tam pervulgata opinionis neque origo, neque veritas apertissima est.

Investiganti mihi, quis omnium primus id Paulo attribuerit, nemo Latinorum Philastrius, nemo Græcorum Epiphantio antiquior occurrit, saltem qui expressis verbis mentem aperuerit, quanquam ne ipsi quidem ambo clarissime loquantur.

Philastrius. *Paulus quidam fuit Samosatensium post hos in Syria, qui Verbum Dei, id est, Christum Deum Dei Filium substantivum, ac personalem, & sempiternum esse cum Patre denegabat: prolativum autem, id est, quasi aera quemdam dicebat; non tamen personam vivam Filii sempiternam cum sempiterno Patre credendum dicebat.*

Epiphanius. *Est autem Pauli hæc opinio, Deum Patrem, & Filium, ac Spiritum sanctum vnum esse Deum. Verbum Dei ejusque Spiritum in esse Deo perpetuo, sicut hominis in corde proprium Verbum inesse cernimus. Filium Dei substantiam habere per sese nullam, sed in Deo subsistere. Ad hæc Dei Verbum in terras delapsam, in Jesu, qui homo verus esset, habitasse. Ita vnus, inquit ille, Deus est: neque aut Pater est Pater, aut Filius Filius, aut Spiritus sanctus Spiritus est sanctus. Imo vero Deus vnus est Pater, & huius in ipso Filius, vt est in homine sermo.*

Utrumque fecutus Mercator. Nestorius, inquit, circa Verbum Dei, non quidem vt Paulus

In ep. Dionysii ad Paulum.

Sex quæstiones ex verbis adductis nascuntur.

1. Quæstio de Verbo prolativum & ab utroque.

Quis primus hunc errorem Paulo tribuerit.

Philastrius. Tom. 4. Biblioth. PP. initio.

Epiphanius. Hæres. 65.

Mercator. Ep. de discrim. c. 11. n. 1.

sentit, qui non substantivum, sed prolativum potentie Dei efficit. Verbum esse definit. Et alio in loco: Paulus Verbum Dei accepit, & conceptus est. id est, prolativum, & potestatis effectivum Verbum sensit, non substantivum, quod Græci idcirco dicunt.

Quomodo vera sint ista quæ veteres narrant.

Lib. de script. eccl. cap. 69.

Deteguntur Samosatani mysteria, ut inde questio solvatur.

Quæstio de matre Christi.

Quæstio de sensu verborum Athanasii.

Quæstio de Trinitate sentiebatur hunc, quem diximus, in modum, si tamen hoc sentire est, & non magis delirare: Deum, qui simpliciter Deus sit ac æternus, esse unicum, habere tamen suum & suamque naturam & substantiam, quem utrumque aliquando emitteret e sinu suo ad implendum mandatum, expletoque ad se revocaret. Illi vero missi, hoc est, prolatus & extenta, prout discidebant a mittente, atque ita per se, & ab eo jam existebant, ita incipiebant esse hypostasies quædam, atque etiam per se dii, sed æterni seu temporarii.

Quæstio de Trinitate sentiebatur hunc, quem diximus, in modum, si tamen hoc sentire est, & non magis delirare: Deum, qui simpliciter Deus sit ac æternus, esse unicum, habere tamen suum & suamque naturam & substantiam, quem utrumque aliquando emitteret e sinu suo ad implendum mandatum, expletoque ad se revocaret. Illi vero missi, hoc est, prolatus & extenta, prout discidebant a mittente, atque ita per se, & ab eo jam existebant, ita incipiebant esse hypostasies quædam, atque etiam per se dii, sed æterni seu temporarii.

Quæstio de Trinitate sentiebatur hunc, quem diximus, in modum, si tamen hoc sentire est, & non magis delirare: Deum, qui simpliciter Deus sit ac æternus, esse unicum, habere tamen suum & suamque naturam & substantiam, quem utrumque aliquando emitteret e sinu suo ad implendum mandatum, expletoque ad se revocaret. Illi vero missi, hoc est, prolatus & extenta, prout discidebant a mittente, atque ita per se, & ab eo jam existebant, ita incipiebant esse hypostasies quædam, atque etiam per se dii, sed æterni seu temporarii.

Quæstio de Trinitate sentiebatur hunc, quem diximus, in modum, si tamen hoc sentire est, & non magis delirare: Deum, qui simpliciter Deus sit ac æternus, esse unicum, habere tamen suum & suamque naturam & substantiam, quem utrumque aliquando emitteret e sinu suo ad implendum mandatum, expletoque ad se revocaret. Illi vero missi, hoc est, prolatus & extenta, prout discidebant a mittente, atque ita per se, & ab eo jam existebant, ita incipiebant esse hypostasies quædam, atque etiam per se dii, sed æterni seu temporarii.

Quæstio de Trinitate sentiebatur hunc, quem diximus, in modum, si tamen hoc sentire est, & non magis delirare: Deum, qui simpliciter Deus sit ac æternus, esse unicum, habere tamen suum & suamque naturam & substantiam, quem utrumque aliquando emitteret e sinu suo ad implendum mandatum, expletoque ad se revocaret. Illi vero missi, hoc est, prolatus & extenta, prout discidebant a mittente, atque ita per se, & ab eo jam existebant, ita incipiebant esse hypostasies quædam, atque etiam per se dii, sed æterni seu temporarii.

Quæstio de Trinitate sentiebatur hunc, quem diximus, in modum, si tamen hoc sentire est, & non magis delirare: Deum, qui simpliciter Deus sit ac æternus, esse unicum, habere tamen suum & suamque naturam & substantiam, quem utrumque aliquando emitteret e sinu suo ad implendum mandatum, expletoque ad se revocaret. Illi vero missi, hoc est, prolatus & extenta, prout discidebant a mittente, atque ita per se, & ab eo jam existebant, ita incipiebant esse hypostasies quædam, atque etiam per se dii, sed æterni seu temporarii.

Quæstio de Trinitate sentiebatur hunc, quem diximus, in modum, si tamen hoc sentire est, & non magis delirare: Deum, qui simpliciter Deus sit ac æternus, esse unicum, habere tamen suum & suamque naturam & substantiam, quem utrumque aliquando emitteret e sinu suo ad implendum mandatum, expletoque ad se revocaret. Illi vero missi, hoc est, prolatus & extenta, prout discidebant a mittente, atque ita per se, & ab eo jam existebant, ita incipiebant esse hypostasies quædam, atque etiam per se dii, sed æterni seu temporarii.

Quæstio de Trinitate sentiebatur hunc, quem diximus, in modum, si tamen hoc sentire est, & non magis delirare: Deum, qui simpliciter Deus sit ac æternus, esse unicum, habere tamen suum & suamque naturam & substantiam, quem utrumque aliquando emitteret e sinu suo ad implendum mandatum, expletoque ad se revocaret. Illi vero missi, hoc est, prolatus & extenta, prout discidebant a mittente, atque ita per se, & ab eo jam existebant, ita incipiebant esse hypostasies quædam, atque etiam per se dii, sed æterni seu temporarii.

Quæstio de Trinitate sentiebatur hunc, quem diximus, in modum, si tamen hoc sentire est, & non magis delirare: Deum, qui simpliciter Deus sit ac æternus, esse unicum, habere tamen suum & suamque naturam & substantiam, quem utrumque aliquando emitteret e sinu suo ad implendum mandatum, expletoque ad se revocaret. Illi vero missi, hoc est, prolatus & extenta, prout discidebant a mittente, atque ita per se, & ab eo jam existebant, ita incipiebant esse hypostasies quædam, atque etiam per se dii, sed æterni seu temporarii.

Quæstio de Trinitate sentiebatur hunc, quem diximus, in modum, si tamen hoc sentire est, & non magis delirare: Deum, qui simpliciter Deus sit ac æternus, esse unicum, habere tamen suum & suamque naturam & substantiam, quem utrumque aliquando emitteret e sinu suo ad implendum mandatum, expletoque ad se revocaret. Illi vero missi, hoc est, prolatus & extenta, prout discidebant a mittente, atque ita per se, & ab eo jam existebant, ita incipiebant esse hypostasies quædam, atque etiam per se dii, sed æterni seu temporarii.

Quæstio de Trinitate sentiebatur hunc, quem diximus, in modum, si tamen hoc sentire est, & non magis delirare: Deum, qui simpliciter Deus sit ac æternus, esse unicum, habere tamen suum & suamque naturam & substantiam, quem utrumque aliquando emitteret e sinu suo ad implendum mandatum, expletoque ad se revocaret. Illi vero missi, hoc est, prolatus & extenta, prout discidebant a mittente, atque ita per se, & ab eo jam existebant, ita incipiebant esse hypostasies quædam, atque etiam per se dii, sed æterni seu temporarii.

Deinde, Verbum idem æternum esse, cum in Deo Verbum tantum est, & temporale, cum evasit in filium.

Tertio, unicum esse Deum & æternum, qui Pater; sed alios præterea duos temporales, qui Verbum & Sapiencia, cum mittuntur.

Quarto, duos extitisse in Christo Filios Dei, sed unum natura, alterum adoptione; huncque esse passum, illum non item.

Ex his etiam intelligitur, qua parte cum Sabellio de Trinitate convenerit, & qua pugnaverit: nam uterque sustulit reipsa Trinitatem, sed Sabellius Verbum & Sapienciam mera dixit esse nomina unius Dei diversè operantis, Paulus Verbum & Sapienciam volebat ab æterno esse & idcirco quiddam, quod in tempore & emitti posset, & per se existere. Unde Sabellius Patrem aiebat incarnatum fuisse, imo & passum; negabat Paulus: atque ita Patripassianus ille vocatus est a veteribus omnibus, iste a nullo.

Qua occasione aliam observare licet Sabellii Paulique differentiam. Prior enim unionem naturarum agnovit: quomodo enim alioqui Patrem passum diceret, patente Christo? Posterior eandem omnino rejectit, siquidem duas esse Christi personas, duosque Dei Filios, cum unione hypostatice omni ex parte pugnat.

Secundæ quæstionis solvendæ facilior est magisque expedita ratio. Nam quod ait Mercator, a Paulo Christum, communiter ut ceteri, natum hominem ex viroque parente definitur, videtur quidem contrarium verbis Athanasii mox allatis, Samosatenu Deum ex Virgine confiteretur, & istis ipsiusmet Pauli, Crecebat Jesus ex Spiritu sancto & Maria Virgine natus. Sed reipsa non pugnat. Neque enim controversia movebatur de matre Christi, Virgine pepererit, an ex viro; sed apud Athanasium agebatur de Deo recente ac novello, ut aiebant; in quæstione quinta Pauli de duabus in Christo personis, quas labo iose totis quæstionibus decem probare nitentur: quo parvi admodum referebat, cujusmodi mater diceretur, an Maria tantum, an Virgo, an ex viro parens. Athanasius de ipsa locutus videtur, quemadmodum solebat: Paulus, pro adversantium sensu; Mercator, ut res erat Mercatori favet recepta regula, eos scilicet hæreticorum, qui Judaicos ritus præ cæteri secuti sunt, negare communiter, Christum ex Virgine ortum esse, propheticumque Isaie varicinium ea de re alienos in sensu, perinde ac Judæi, torquere.

Non ita promptum est, quæstioni tertiæ respondere, cum Athanasii verba, de quibus agitur, contineant mysterium hæresis Samosatena, quo nihil fere vulgo ignotius.

Ille igitur de Trinitate sentiebatur hunc, quem diximus, in modum, si tamen hoc sentire est, & non magis delirare: Deum, qui simpliciter Deus sit ac æternus, esse unicum, habere tamen suum & suamque naturam & substantiam, quem utrumque aliquando emitteret e sinu suo ad implendum mandatum, expletoque ad se revocaret. Illi vero missi, hoc est, prolatus & extenta, prout discidebant a mittente, atque ita per se, & ab eo jam existebant, ita incipiebant esse hypostasies quædam, atque etiam per se dii, sed æterni seu temporarii.

Venit itaque, si Samosateno credimus, uterque ad Virginem, sed Sapiencia velut formatrix templi, Verbum tanquam habitator: atque ita con-

Qq iij

De filii in. ceptione.

De unitate Dei.

De duabus in Christo personis.

De confessione cum Sabellio.

Observatio de Pauli & Sabellii differentia.

Quæstio de matre Christi.

Quæst. 5.

Quæstio de sensu verborum Athanasii.

Quæstio de Trinitate sentiebatur hunc, quem diximus, in modum, si tamen hoc sentire est, & non magis delirare: Deum, qui simpliciter Deus sit ac æternus, esse unicum, habere tamen suum & suamque naturam & substantiam, quem utrumque aliquando emitteret e sinu suo ad implendum mandatum, expletoque ad se revocaret. Illi vero missi, hoc est, prolatus & extenta, prout discidebant a mittente, atque ita per se, & ab eo jam existebant, ita incipiebant esse hypostasies quædam, atque etiam per se dii, sed æterni seu temporarii.

hypostasies, in quibus natura, æternitas Christi, sed placitum Dei accepit nomen eam adificat præter Deum a & dignitas habitantem, ut e, repugnantia, orum hæreticorum magis, quod de Sabellio nobis traditum Dei, illius æternitas, nte natum, aut ex sola, icent Athanasius in, piam regulam, docuerit, abicasse in e videtur? ost vitam ium pietate, ferit? v. tor, ambo rbum di- l Verbum : hæreticis, nem, ve- ucta tem- iamofate- a sustulisse, cui sed pro- roque si- e origo, imus id Quæstio de Trinitate sentiebatur hunc, quem diximus, in modum, si tamen hoc sentire est, & non magis delirare: Deum, qui simpliciter Deus sit ac æternus, esse unicum, habere tamen suum & suamque naturam & substantiam, quem utrumque aliquando emitteret e sinu suo ad implendum mandatum, expletoque ad se revocaret. Illi vero missi, hoc est, prolatus & extenta, prout discidebant a mittente, atque ita per se, & ab eo jam existebant, ita incipiebant esse hypostasies quædam, atque etiam per se dii, sed æterni seu temporarii.

tigit, vt Deus ex Maria existeret. Deusque Nazarethi in lucem ederetur, atque inde existendi primordium regniq[ue] consequeretur.

Dicebat tamen, Deum ejusmodi, quamvis temporarius re ipsa foret, esse prædestinatione æternum, eaque distinctione declinabat Scripturæ locos, vbi æternitas personæ Verbi tribuitur. Atque hæc est verborum Athanasii interpretatio, quam partim ex Epiphania, partim ex literis Dionysii, aliisque veteribus colligere est.

Id autem, quod dicit, nomine Sapientiæ Spiritum sanctum a Samosateno appellatum esse, nullus certe mirabitur, qui vel nostras ad Rufini libellum notas legerit, vel eorum meminert, quæ de Sabellianis tradit, sive Basilii magnus, sive auctor expositionis fidei, quæ in *mens* dicitur, ac Gregorio Thaumaturgo tribuitur. Basilii: Sapientiam in Deo existimant esse, sicut in homine sapientiam humanam, qua sapiens est; & Verbum simile esse interpretantur verbo, quod ore profertur, vel mente concipitur, nulla hypostasi. Auctor fidei: Sabelliani cum Verbum confitentur, ipsum comparant cum interno; Sapientiam vero similem esse dicunt habuisti illi, qui in eruditorum anima constatur, atque idcirco unam esse personam Patris & Filii, quoniam & unus homo dicitur non diuisus ab eo, quod secum existit, Verbo & Sapientia.

Observatio de nomine Sapientie accepto pro Spiritu sancto.

Hom. 27.

17. Questio de tempore vnionis naturarum in Christo.

Questionis status.

Solutio ex Theodoro Mopsuesteno.

Apud Leonem lib. 3. contra Euzychianos, &c.

Geminus modus, quo Verbum in

Dissertatione prima in priorem partem, produximus testes, qui Samosatenum ita opinatum dicerent, eaque sententia jam pridem invaluit, & eam nos passim populariter secuti sumus, aut suppositimus potius. Atqui oppositum tradere videtur Athanasius, verbis inter solvendam primam questionem adductis: si enim Samosatenus Deum ex Virgine constituit, Deum Nazarethi in lucem editum, & inde existendi primordium regniq[ue] consecutum; fateatur procul dubio Verbi & hominis factam vnionem, cum primum missus est angelus Gabriel a Deo in civitatem Nazareth, ibidemq[ue] Virgo concepit de Spiritu sancto.

Opinionum pugna facile tollitur, si modo Theodorum Mopsuestenum audimus, magistri sui sententiam exponentem: credibile enim est, conspirasse discipulum in eandem cum magistro sententiam. Libro igitur VII. de Incarnatione, postquam in vtero Virginis factam Verbi cum Jesu conjunctionem dixit, indeque Jesum, & rationis expeditionem vsum habuisse, & admirabilem virtutis idoleum, & propensionem in recti studium, & præsto eorum nenter Verbum, a quo impelleretur, ducereturq[ue], & iuvaretur ad honestissima quæque perficienda. Capessabat, inquit, summa facilitate absolutissimam virtutem, sive cum legem servaret ante baptismum, sive cum vitam communem in statu gratie post baptismum suscipere, cuius nobis formam præbebat, via quadam nobis ad hoc factus. Sic deinde post resurrectionem & ascensum in celos, demonstravit se ex propria voluntate dignum vnione, qui hanc antea assumpsit, in ipsa formatione, beneplacito Domini.

Geminus enim distingui potest secundum Samosatenum modus vnionis Verbi cum Jesu, Filii

Dei cum filio Virginis; vnus, quia formatione ad absolutam virtutis vique perfectionem extiterit; alter, qui manserit postea, saltem vique ad passionem; prior erat, velut hospitantis in Jesu Verbi; posterior, proprie inhabitantis: ille meri beneficii rationem habuit; iste mercedis: de beneficio locutus est Athanasius; de mercede alii.

Jam vero quintam questionem, qua parte Paulo Nestorius, de Incarnationis mysterio, ad hæserit, solvit Mercator in epistola sæpius citata. Ait enim: In eo Nestorius Paulo Samosateno conjungitur, in quo habitorem & habitaculum pro meritis separat, diuidens quod vnicuique eorum sit proprium, ex diversitate nature. Quod quidem illis ambobus cum Ebione, & Phoibio, & Galata Marcello commune est. In eo vero, quod substantiale Verbum Dei constituitur, & illud esse ab æterno cum Patre Deum asserit, a memoratis recte dissentit, & fidei recta conjungitur.

Attende ad hæc extrema verba: Ab æterno cum Patre Deum asserit; ostendunt enim, quam vere expositum sit a nobis figmentum Pauli de Deo recente, id est, qui existeret cœperit, ex quo Verbum a Patre prolatum est, seu missum. Unde Mercator statim meminit Verbi prolatitii. Nestorius circa Verbum Dei, non quidem vt Paulus sentit, qui non substantivum, sed prolativum potentia Dei efficax Verbum esse definiit. Sed simul aliud Nestorii flagitium commune cum Paulo detegit. Non constituitur tamen idem Nestorius de Verbo substantivo, ipsum Filium Dei naturaliter esse, sed dicit (argue quidem, quia non expresse) ab æternitate Filium non esse, sed Verbum tantum, quod in substantia Patris manens, Deus sit consubstantialis, quem Græci *uoiou* dicunt; Filium vero illum esse, & dicit debere asserit, qui ex Maria sit natus; atque ita diuidit æternum a temporali, illi quidem Deo & Dei Verbo, quæ maiestatis sunt; huic vero alteri, quæ humanæ infirmitatis sunt, deputatis. Propter individuum autem atque inseparabilem connexionem, dignum fuisse habitum nuncupatione Filii Dei, quippe qui hoc ipsum pro meritis, & ex adoptione habeat, non ex natura.

Præcipuum igitur atque apertum vnus hæretici ab altero discrimen attulit, quod ille Verbum ad vterum diceret, iste *æternum*: omisit de virginitate matris dicere, deque aliis ejusmodi velut accidentibus.

Attulit & consensionis caput, ex quo facile cætera velut consecutaria paterent; ait enim, conspirasse in eo Paulum & Nestorium, quod vterque Christum assereret esse Filium Dei, non natura, sed adoptione: vterque habitorem & habitaculum pro meritis, id est, *æta*, & dignitate nativa divideret. Namque hic est questionis cardo: quandoquidem oportet, si duo sint Filii Dei in Christo, si diuersa dignitas Dei habitantis & hominis, duas in Christo personas fateri, diuinam & humanam.

Inde vero consequuntur reliquæ omnes dogmatis Pauliani partes, quæ decem questionibus Dionysio propositis continentur. Si enim dux sunt in Christo hypostases, oportet, vt Christus non sit natura apostolorum Deus, *quest. 1.* vt sit natura homo sicut nos, *quest. 2.* non eadem sit hypostasis Verbi, quæ crucifixi, *quest. 3.* corpus Christi neque sit *quies*, neque incorruptum, propter vitam ipsi *uicibus* vnitam, *quest. 4.* filius Mariæ non fuerit ante sæcula, & cum Patre ingenito, *quest. 5.* vt puer cum matre fugiens in Ægyptum, nec ab

v. Questio, de consensione ac dissensione Pauli & Nestorii, a Mercatore soluta. Nam. 4. & 5.

In quo capite differere Nestorius a Paulo.

In quo consensuerint.

Consensionis consecutaria quoad questiones Samosatani.

eternitate existat, nec ubique loci, *quæst. 6.* vt Verbum non assumpserit formam serui sine hypostasi, *quæst. 7.* vt æternus dici nequeat, qui duodecim annorum fuerit dictus est, *quæst. 8.* vt Deus magnus non veretur, qui celsurus & laboravit, *quæst. 9.* vt omnino Deus non sit, qui veraciter dixerit: *Non tum ascendit ad Patrem meum, quæst. 10.*

Item. 10. v. 17.

Quinque partes dogmatis catholici.

Sed vt hæc distinctius adhuc cernantur, reuocanda sunt in memoriam quinque partes catholici dogmatis, quas capite i. distinximus: nam in prima, quod Verbum sit consubstantiuum Patri, Nestorius a Paulo dissentit, idque Mercator monuit.

Quoad secundam, quod Verbum integram hominis naturam assumpserit, & non carnem solum, vel animæ vel mentis expectem, vterque cum catholicis conuenit. De tertia, quod assumptio in ipso Maria vtero peracta sit, vterque recte sentit. In quarta, quod Verbum indissolubilis nexu humane nature copulet, diuersus abiit a Paulo Nestorius: hic enim catholice, iste contra sensisse fertur, derelictum nempe aliquando a Verbo hominem. Quod spectat ad quintam, de vnionis modo, sed aperte Paulus, Nestorius dissimulauit. Ille enim duos manifeste filios dixit; iste nihil non molitus est, vt ne duas videretur personas in Christo, duosque filios & dominos admittere.

Oportet autem, ad ea quæ mox dicta sunt a Mercatore, id quod fuit in partitione postremum, querere, quam vere dictum sit, non consisteri Nestorium de Verbo consubstantiuo, ipsum Filium Dei naturaliter esse, sed ab æternitate Verbum tantum, &c. Filium vero illum esse, & dici debere, qui ex Maria sit natus. Videtur enim ipse Nestorius Mercatori expressis verbis contradicere. Erat quidem, ait, Deus Verbum ante Incarnationem & Filius & Deus cum Patre; sumptis vero nouissimis temporibus serui formam. Sed cum sit & antea Filius, & ita vocetur post assumptionem, non potest vocari diuinus filius, ne duos filios constituamus; sed quia illi conjunctus est, qui erat a principio Filius, non potest, secundum dignitatem, filiationis diuisionem suscipere.

Nodum soluit Mercator ipse cum facit: arguit enim Nestorium, & in epistola, quod loquendi ambages quærat; & alibi, quod sibi contradicat. Accedit etiam aliud impietatis deliramentum, dicentis, prætermisisset illos Patres pronuntiare, credere se in Deum Verbum Filium vnigenitum; sed dixerunt, inquit, vnum se credere Dominum IESUM CHRISTUM, consubstantiuum Patri, Deum de Deo, lumen de lumine, per quem omnia facta sunt, tanquam Deus Verbum apud istum Filium non sit, sicut in superiore ejus sermone aperitius declaratur.

Quæ hujus hæc vanitas? Quæve dementia? Quod ludibrium potius in tam inconstanti sermone, non minus stulto, quam impio? vt Verbum Dei Filius ei non sit: vt Iesus ei sit ex medietate Deus, ex medietate homo, & idem tamen Verbum Dei Filius esse non possit? Vt modo sit consubstantiuus natusque ex Deo Patre, Deus verus de Deo vero, lumen de lumine: postea vero horum nihil proprium naturaliter habens, sed sola nuncupatione alterius, particeps diuine dignitatis, tanquam homo natus ex tempore.

Argumentum 1. quod Nestorius Claudenda sane christiane aures, cum dicitur, Filii nomen non significare Verbum illud Patris,

quod ex ipso, & in ipso est. Ad quod testimonium esto, lector, attentus. Misit, inquit, Deus Filium suum factum ex muliere factum, sub lege; videlicet vt quia natus ex muliere non est Deus, Verbum Filius ei non sit; sed alius, qui posuit nasci partu mulieris.

Idipsum Mercator postea longe evidentius demonstrat, iterumque monet lectorem, ne sibi patiatur illudi. Quod ejus impietatis genus non hic in isto capitulo, sed in aliis scriptis, in isto tamen codice insertis, & tractatibus continetur & legitur. Et inde est quod catholicis, qui legit, cauius esse debet de varietate & inconstantia, quam vtrum astutia, an vecordia ad allicendum auditorem habeat, non est facile nosse. Quovis tamen pacto, constat enim variam esse, sibi que contrarium. Quis autem non agnoscat hujusmodi hominem, aut tanquam astutum captiuum esse fugiendum; aut tanquam excordem, utpote sibi aduersantem, & ex varietate confusum, nullo modo esse sequendum?

Cum ita sollicitè Mercator lectorem attentionis moneat, quæserit forte lector ipse, quanti tandem momenti fuerit ista criminatio. Fuit sane maximi, vt quæ continuerit causæ totius summam: nam qui Verbum negat, esse Filium Dei ante incarnationem, atque ita asserit nomine Filii vtramque naturam indicari, primo pugnat Scripturæ prædicenti æternum Filium, quem Pater ante luciferum genuit, Deinde contradicit fidei Nicenæ, qua Filius Patris consubstantialis, Paterque æternum Pater creditur. Postea Samosatene impietatis, non speciem tantum, sed proprium symbolum præ se fert. Deinde, si Christus Filius Dei ex tempore factus sit, proclive est, vt vel admittantur filii duo in Christo, vel generatio Verbi æterna rejiciatur, vel conversio Verbi in hominem inducatur, vel Christus Filius Dei adoptivus. Quæ sunt Pauli, Sabellii, Polemii & Mopsuesteni flagitia.

Denique, si nomine Filii vtraque natura significetur, omnium fere argumentorum, quæ ex Scriptura, concilioque Nicæno petuntur, ad probandum Deum esse natum, passumque, & mortuum, &c. vis declinat, atque ita summa fidei catholice de vnione hypostatica labefit, &c.

Sed quæserit iterum lector, cur Nestorius videri voluerit, modo hanc, modo alteram partem in ista questione sequi?

Certe Mercator, dum Nestorianos anathematismos refellit, aliquando demonstrat Nestorium secundo, tertio, quarto & quinto, aliisque anathematismis filios duos inducere, æternum vnum, qui natura; alterum temporalem, qui adoptione, & vt ait, *cap. 9. quæst. 10.* solum existat. Eundem aliquando vocat in suspitionem societatis cum Samolateno, Verbum prolaticum delirante: aliquando ipsi quoque conversi in hominem Verbi inuidiam facit. Neque vero sunt istæ hominis, acriter aduersarium ad paradoxam cogentis, conclusiones potius quam assertiones. Cur enim Nestorius tam anxius fuit sollicitusque de removenda Sabellii, Pauli, & Photini a se suspitione, si nulla fuit probabilis? Cur magnam partem duodecimi sermonis in hoc argumento posuit, & curiosè quidem atque laboriosè, si hæc invidia non laborabat?

florus negaverit, Verbum esse Filium ante incarnationem.

Argumentum 11. & monitum ad lectorem. Num. 22.

Quanti momenti fuerit ista questio.

v. 1. Questio, de Mercatore tribuente Nestorio, quod Verbum non sit ab æterno Filius. Epist. de discern. num. 1.

Serm. 2.

Pugnancia locutus Nestorius. Dissert. ad 11. anath. num. 9. & 10.

omnes Concessit questio- coacta si enim quod garet, vt mox dicitur.

Argumentum 1. quod Nestorius

formatione ad J... nem extirp... vique ad pas... antis in J... untis: ille moti... recedit: de bo... mercede alia... m, qua parte... mystico, ad... la sepius cita... lo Samosatene... habitaculum... vnique u... atura. Quod... & Photino, &... vero, quod... illud esse ab... moratis re... : Ab ætern... enim, quam... nem Pauli... re cepit, ist, seu mis... inuit Verbi... ei, non qui... uivum, sed... um esse de... tiam com... ter tamen... ipsum Fi... argue qui... te Filium... substantia... alis, quem... um esse, &... us: atque... videm Deo... hinc vero... deputati... parabilis... vnepatio... neris, &... rnius hæ... quod ille... : omi... que alius... uo facile... im, con... od vter... dei, non... torem &... & digni... questio... duo sint... Dei hæ... verfonas... omnes Con... questio- coacta... si enim quod... ret, vt mox... , quæst. 2. non... icifixi, viam, inuol... ante... s. vt... ec ab

§. IV. De Marcilio Galata, cujus consensu ob-
jecta est Nestorio a Mercatore.

Solus Mercator
concentio-
nem cum
Marcello ob-
jecit Nesto-
rio.

UNUS, quod sciam, veterum Mercator,
hanc Nesto jo intendit, quia Mar-
celli causa visa est ipsi eadem quae Samo-
lateni & Photini; hanc tamen rem non vehemen-
ter con-
testatus est, quoniam ista ipsa causa ceteris credi-
ta est ita perplexa, ut Marce li locietatem Nesto-
rio objecisse, defensio potius videri posset,
quam accusatio.

Mercatori,
qui favent
Marcellum
haereticis ac-
cusant.

Mercatori Marcellum haereticis accensenti
favent viri magni nominis, magnaque auctori-
tatis. Hilarius in libro ad Constantium, Basiliius
epistola 293. &c. Chrysolomus homilia 2. in
epistolam ad Hebraeos, Marius Victorinus libro
1. contra Arium, Theodoretus libro 2. haereticarum
fabularum capite penultimo, alique non-
nulli, quos tamen inter nolim Athanasium,
Epiphaniumque numerate; tum quia supposita
est Athanasio oratio, in qua Marcellus Samo-
lateno conjungitur; neque Hilarius Pictaviensis
Severusque Sulpitius satis creditibiliter scripserint
de Marcello ab Athanasio damnato; tum quod
Epiphanius haeret hac in re dubius, profectusque
geminam Marcelli confessionem, quarum altera
omnino catholica est, altera varios sensus
patitur.

Her. 72.

Qui pro Mar-
celli fide fa-
ciunt.

Marcellum absolvunt Julius Papa, concilium
Sardicense in epistola synodica, Athanasius in
epistola ad solitarios, & quod omnium instar est,
divulsiuorum quorumcumque perperio ab Ari-
anis, ac penamartyrium pro fide. Quare
com apud me haec testimonia perpendo, vix
extorquere possum ab animo meo, ut Eusebii
Caesariensis quinque libri adversus Marcellum
non plus habeant momenti ad propulsandum cri-
men, quam ad inferendum illi viro, qui cum vobis
fuerit de trecentis decem & octo Patribus Acti
damnatoribus, dignus est venia, siquid aut
imprudenter exidere sibi passus est; aut in su-
spicionem Sabellianismi, quod ipsi quoque Ba-
silio magno injuriose contigit, infeliciter inci-
dit.

His ita se habentibus, malim ego hujusce
hominis, ut & Apollinaris, so- tem miserabilem
desere cum Epiphanio, quam cum aliis, in re
tam difficili tamque obscura, sententiam ferre.
Qua in parte mihi videor sequi magni Athana-
sii exemplum, qui cum ab Epiphanio interroga-
retur de Marcello, si vixisset dicitur, & indigna-
bundo subridens nutu ambiguum dedisse si-
gnum animi, vel obrectatoribus, vel humana
imbecillitati, irascenti.

In diff. ad 11.
anath.
Serm. 11.
Libris quin-
que adversus
Marcellum,
Lib. 2. haer.
fab. cap. 10.

Ut ut se res habet, Marcello tribuit Mercator,
quod Ebionis & Samolateni haeresim se-
cutus sit: Nestorius, quod deponendam aliquan-
do humanam a Verbo naturam crediderit: Euse-
bii, quod Christum ex Maria cepisse dixe-
rit: Theodoretus, quod extensionem quam-
dam divinitatis Patris in Christum venisse di-
xerit, & hanc Deum Verbum appellaverit.
Quae si vera sunt, in solo primo capite Nesto-
rius aperte; in tertio subobscure, cum ipso
sensit; in reliquis duobus pugnavit. Neque ad id
probandum aliis rationibus opus est, quam quae
hactenus adhibita sunt, ad societatem Nesto-
rii cum aliis haereticis demonstrandam.

Reflece animum lector, in praescos Nicano-
rum temporum defensores, & mirare plu-
res in Palianismi suspensionem incidisse, vel quod

Arianismi odio incensi non tenerent satis lo-
quendi modum, quae humanae mentis infirmitas:
vel quod Arianorum calumniis obruerentur,
quae iniquitas temporum, quibus orbis se mira-
tus est Arianum.

§. V. De Photino, cum quo consensere Nestorius
a Mercatore primum dicitur.

QUESTUS est aliquando in Ecclesia pro
conciono Nestorius, quod in invidiam Pho-
tinae haereticus vocaretur, Ego, inquit, qui
busdam mihi & illud renuntiantibus, cum lati-
tia sepius risi, quoniam inquit: Episcopus, qua
Photini sunt, sapit: nescientes neque quae loquun-
tur, neque de quibus affirmant. Hoc enim quod
a me dicitur, Photini everto invenitur. Photini
enim sensus a parva Maria Verbo dat princi-
pium. me dicente, Verbum Deum semper existi-
re ante saecula.

Queritur Ne-
storius, quod
diceretur cum
Photino sen-
tite.
Serm. 4.

Hac cum diceret, intendebat animum in epi-
stolam Mercatoris, qua primum postulatus est
publice hujus criminis: in ea enim Mercator
exposuerat, qua parte conveniret Photinus &
Nestorius, qua discrepant. In eo cum Paulo
Samolateni conjungitur, in quo habitorem &
habitaculum pro meritis separati, dividens quod
vnicuique eorum suum proprium, ex diversitate na-
turae: quod quidem illis ambobus cum EBIONE
ET PHOTINO ET GALATA MARCELLO
commune est. In eo vero, quod substantiale Ver-
bum Dei consistit, & illud esse ab aeterno cum
Patre Deum asserit, a memoria recte dissentit,
& fidei recte conjungitur.

Interdicit
in epistola
Mercatoris
De asserit,
num. 4. & 5.

Duas, ut apertum est, sententiae suae partes
fecerat Mercator; unam de confessione, altera
de sensu; secunda vltus est Nestorius ad sui
dolosam defensionem, quod constat ex verbis
initio allatis. Ad priorem ita respondit: Tunc
illorum blasphemia liberaberis, & facile ac bre-
viter sacramentum religionis edices hoc modo. Alius
quidem Deus Verbum est, qui erat in templo,
quod operans est Spiritus, & aliud templum
praeter habitantem Deum. Templi est, morte dis-
solvi; inhabitantis autem templum, id ut resus-
citer, proprium est. Non hic meus sermo est; sed
vox Domini, eam lego: Solvite templum, in-
quit, hoc, & in triduo suscitabo illud. Conjun-
tionis igitur consuevit dignitatem, naturas au-
tem & substantias duplices. Tum: Fugiamus ita-
que hujus confusionis errorem, Dominum nostrum
Christum, secundum naturam, duplicem dica-
mus; secundum quod est filius, unum.

Cujus unam
partem pro-
sui defensio-
ne accepit,
aliam respo-
dere nititur.
Serm. 4.
num. 10.

Animadvertite obiter, Nestorium duas hypo-
theses in Christo sola uniusque unitas aperte con-
fiteri; dixerat enim procul dubio Graece: *o
nawoq; natv dyoioy qvby nro ioyvra, mi di eby-
one, & mi awoq; natv.* Mercator autem more
suo pro *nawoq; q* conjunctionem vertit, pro
substantiam.

loam. 2. v. 19.

Nam. 11.

Duas in Chri-
sto hyposta-
ses asserit.

Eandem accusationem diluere conatus est
sermone duodecimo, ubi Samolateni primum
& Photini consensionem ostendit; tum vtrius-
que differentiam; & tandem amborum a se
discrepantiam. Ait ergo: Paulus ac Photinus
nesciunt Filii deitatem, nesciunt Filii duas natu-
ras, nesciunt Deum & hominem; hanc autem inter
se differentiam habent: unus eorum (Paulus)
Christum solum hominem dicit; alter vero (Pho-
tinus) dicit quidem Verbum, non autem consistit
esse Deum: sed dicit Verbum istud aliquando qui-
dem Patris nomine vocitari, aliquando autem
Verbi

Icerum re-
spondet.
Sermone 12.
Num. 11.
Num. 15.

DE HÆRESI ET LIBRIS NESTORII. 313

Verbi nomine nuncupari. Non autem introducit Deum Verbum hominem factum: nescit enim Filii divinitatem; nescit divinam substantiam hominem suscepisse; nescit prorsus Verbi existentem ante secula deitatem.

Observa, Nestorium tria de Photino dicere. 1. Quod Christi nomine Verbum significari velit. 11. Quod Verbum illud neget esse Deum, sed modo Patris, modo Filii nomine vocari. 111. Quod Deum Verbum non introducat hominem factum. Tertium istud inde conficit, quod Photinus, neque veri Filii divinitatem sciat, neque divinam hypostasim hominem suscepisse, neque Verbi existentem ante secula deitatem.

Dissentit a me Paulus in eo, quod dicit Christum hominem solum, & tunc solum initium habere, ex quo de Virgine natus est. Ego autem tibi ideo hic resisto, ut deitatem, quæ æterna est, carni temporalem non audeas facere.

Observa hic etiam, Nestorium expresse exponere, qua in parte dissentiat Samosateno, non item, qua in parte Photino: dolo id fecerit, an æquum, dubium. Possunt tamen ex præcedentibus verbis tria dissensionis capita intelligi, ea nempe quæ Photino tribuit: possunt ex consequentibus ista duo colligi. Quod Photinus deitatem Verbi non habeat. Quodque Verbum non fateatur ante incarnationem fuisse Filium. Quibus omnibus contraria Nestorius se docuisse palam in Ecclesia, velut rem omnibus perspectam, supponit: id vero quam vere supponat, nunc videndum, & eo quidem accuratius, quod de summa Nestorianæ nequitie, & de Mercatoris in accusando bona fide agitur.

Fergit Nestorius. Num. 12.

Et duo capita dissensionis a Photino indicat.

Mercator de fensatione Nestorii refellit. Dissert. in 11. anathem.

Num. 19.

Num. 21.

Dicit Mercatoris examinantur. Quæ tempore Mercatoris quæstiones de incarnatione moverentur.

Quatuor de Verbo assumente.

latenum: an ex æternitate Filius, contra eundem.

Quærebantur de carne tria: an vera fuerit, De carne assumpta tria. nostraque assumptis, contra Phantasiastas: an sumpta ex Maria, contra Apellitas: an animæ mentisque particeps, adversus Arianos & Apollinaristas.

De assumptione totidem pariter disputabatur: an unio naturarum in Christo foret, an æternæ solam, adversus Samosatenum: an a tempore conceptionis extiterit, adversus Leporium: an continua fuerit, æternumque mansura, adversus Marcellum.

De Christo plura quidem ventebant in quæstionem, sed tria potissimum: utrum purus homo esset, adversus Ebionem, &c. utrum in eo dux forent personæ, adversus Samosatenum: & utrum cœperit esse ex matre, adversus Photinum.

De matre Christi denique duo in controversiam vocabantur: an Deipara vere sit, contra Theodorum Mopsuestenum: & utrum Virgo pepererit, aut ex viro, adversus Helydium & alios ejusmodi Antidicomarianitas. Quæstiones igitur proponebantur omnino quatuordecim; si quæ enim alix occurrunt, vel acciderunt ex occasione, vel ad istas facile revocari possunt.

Indubitatis vero argumentis constat Nestorium & Photinum de matre Christi partim idem sensisse, cum utroque Deiparam negaret; partim dissensisse, cum ille Virginem, iste ex viro peperisse, assereret.

11. Ambos in communem sententiam reipsa convenisse de Christo, quod homo tantum foret, quodque existere cœperit ex Virgine, duæque in ipso hypostasies seu personæ fuerint: duo enim postrema a primo non discrepant, ideoque iisdem rationibus, atque primum, omnes fidei defensores a Nestorio reverta asserunt.

111. Utrumque convenisse pariter de naturarum unione: neuter enim substantivam admisit, cum uterque Christum esse Deum negaverit; neutri a veteribus vitio vertitur, quod vel Leporio, vel Samosateno potius, Marcelloque Galatæ de unione duratione confenserit.

1v. Utrumque pariter de carne Christi eadem tradidisse: a nemine quippe veterum objecta est ipsis unquam consensio cum Phantasiastis, Apellitis, atque Arianis, & Apollinaristis; e contrario ab omnibus utriusque odium in præfatos hæreticos narratur.

De solis igitur quæstionibus ad Verbum pertinentibus his potest intendi Mario, velut im merito Nestorium hac in parte reum fecerit consensionis cum Photino. Verum cum quatuor sint ejusmodi quæstiones, de prima nemo calumniatus fuerit Marium; nam & Nestorius consubstantialem Trinitatem confessus est, & ex ultimo ipsius sermone patet, & Photinus eonstanter tenuit ipsiusdem fidem: nam inde accendit in se Arianorum furorem, a quibus cum in Sirmiensi concilio depositus fuisset, potuit recuperare sedem, si oblatam ab ipsis consensionem adversus ipsos subscripsisset.

Controversia igitur ad tres reliquas recidit, sed duæ posteriores in unam reipsa conveniunt: si enim Verbum non sit ab æterno Filius, profecto neque est ab æterno per se Deus; & vicissim, si Verbum ab æterno non est per se Deus, quod Mercator vocat esse Deum in sub-

De assumptione totidem.

De Christo pariter.

De matre Christi duo.

Quid Nestorius & Photinus de matre Christi.

De Christo.

De assumptione.

De carne assumpta.

De quæstionibus ad Verbum pertinentibus.

Conveniunt in prima.

Atque etiam in tertia & quarta.

erent satis locatis infirmitatibus obruerentur, orbis & militaria Nestorius us est. Ecclesia pro invidiam Photini inquit, quæ us, cum legi. Episcopos, quæ te quæ leguntur. Photinus enim quæ dicitur. Photinus dat principium temper existit. mum in epi. ostulatus est. Mercator Photinus & cum Paulo. vitarem quæ videns quæ versitatem. EBIONE ARCELLO miale Ver. atero can te dissentis. sue partes ione, altero riorius ad sui t ex verbis idit: Tunc ile ac bre. nodo. Alius in templo, templum morte dis. ut resisto est; sed um, in. Conjun. aturati. ientis ita. n mystrium m dica. is hypo. tre con. iræce: us de e. im more pro. tus est. primum. verius. n a se. Photinus. n inter. ausus. (Phot. do qui. antem. Verbi

idem ac non simul, homo & Deus; sed inde Nestorius a se ipse confessionis cum Samolathano convincitur. At si intelligat Samolathano in Christo non postuisse duas naturas, & casus quidem perpetuo nexu copulatas, imponit Samolathano, ut ex §. 4. manifestum est. Deinde quod dicit a Phorino, non introduci Deum Verbum factum esse hominem, diciturque causam asserit, quia Photinus nescit Christi divinitatem; nescit divinitatem substantiam, hominem suscepisse, nescit profus Verbi existentem ante seculi deitatem; aut ignorat Phorini sententiam, aut ipsi volens imponit, aut sibi ipse contradicit. Refert enim Phorini verba interpretantis Evangelistam, & dicens; *Vides quia Deum Verbum aliquando Deum, aliquando Verbum appellat, tanquam extensum & contractum.* Novit ergo Phorinus Verbi existentem ante seculi deitatem, licet non per se seu in proprietate substantientem; quam tamen proprietatem substantientem habet, ubi extenditur & profertur; quod certe contrigit, cum mitteretur ad operandum in Jesu. Scivit ergo Photinus hypostasim divinam hominem suscepisse: fœvit quoque Christi divinitatem, si Christum esse Deum aliud nihil sit, quam Verbum humane nature esse conjunctum. Dixerat quoque, & a iis paribus modis, quos Nestorius agnoscit. Intererat vero Nestorii mentiri, ne statim ab unoquoque is agnosceretur, quem dixit Mercator, PHOTINI MAGISTRI SEQUAX, SIGNIFER ET ANTESIGNANUS.

Examinatur sententia Mercatoris. Dissert. in 11. anath. num. 15. Num. 17. Num. 5.

§. VI. De Bonoso, quem inter antecessores Nestorii Mercator annumerat.

De Bonoso tria Mercator docet. Præfuisse ipsum Sardonienſi Ecclesiæ, alterum

rum, a Damaso prædamnatum esse; tertium, Ebionis hæresim secutum, ex quibus consequitur quartum, inter antecessores Nestorii censendum.

Primum hæcenus non vulgo tantum fuit incognitum; sed latuit omnium fere doctissimos, Baronium & Petavium. Id de se fatentur ambo: ille in annalibus ad annum Christi 389. iste in tomo quarto ecclesiasticorum dogmatum libro xiv.

Mercatoris sententiam confirmat Capuensis synodi decretum, quo Bonosi iudicio postulati causa Anyſio Theſſalonicensi & Macedonibus Episcopis demandata est, utique secundum Ecclesiæ canones, quibus cavetur, ut Episcopus quisquis reus a fratribus coepiscopis judicetur, non tamen a suis subditis, si Metropolitanus sit. Est autem Sardonica civitas metropolis Dacie ac Macedoniæ finitima.

Alterum ignotum quoque fuit, aut ad summum dubitabile viris ceteroquin eruditione præstantibus: dictam nihilominus Mercatoris multa probant, & præsertim pars secunda Romana ad Paulum Antiochenum scripta. *Siquis autem dixerit, Verbum pro humano sensu in Domini carne versatum, hunc catholica Ecclesia anathematizat; necnon & eos, qui duos in Salvatore filios confitentur, id est, alium ante incarnationem, & alium post assumptionem carnis ex Virgine, & non eundem Dei Filium, & ante & postea confitentur. Quicumque huic epistola subscribere voluerit, ita tamen, ut in ecclesiasticis canones, quos optime nosſi, & in Nicenam fidem ante subscripserit, hunc habeat absque aliqua ambiguitate suscipere.*

Circa quam epistolam observa primum, suam a summo Pontifice synodicam proponi instar canonicæ auctoritatis, cui subscribendum foret, tanquam regula fidei. Id ipsum Zosimus in causa Pelagiana, & Leo magnus in Eutyriana de suis synodicis edixerunt. Observa deinde, Bonosum in eo maxime errasse, quod duos confiteretur in Christo filios, æternum unum, alterum temporalem: neque enim incidit in reprehensionem alteram, qua Damascus Apollinaristas & Arianos, id est, Dimaxitas, anathemate percellit. Observa denique, præcessoribus Nestorii Bonosum merito accesseri, ut qui duos in Christo filios fatetur, que fuit propria hujusce hæresis labes.

Quamquam Gennadius Bonosiacos a Photinianiſi ſola appellatione differre scripsit: *Audentius episcopus Hispanus scripsit adversus Manicheos, & Sabellianos, & Arianos, maxime quoque speciali intentione contra Photinianos, qui nunc vocantur Bonosiaci.*

Ex postrema observatione apertum est, quod de Bonoso tertium a Mercatore traditur, cum scilicet secutum Ebionis hæresim ea parte, qua Christus dicebatur solus homo: qui enim duos fatetur filios, alterum oportet Deum solum credat, alterum reſta solum hominem.

Utrum vero alteram quoque partem amplexus sit, quod nempe Christi mater ex viro peperit, non perinde certum est; imo inde peti potest negandi argumentum non infirmum, quod cum Mariam a partu Christi alios suscepisse liberos defendisset, damnatus sit idcirco a Macedonibus Episcopis, præſidente Anyſio Theſſalonicensi, ut qui vterum Christi hospitio consecratum, autamque æterni regis concubitus humani semine coquinaſſet.

Primum hæcenus incognitum viris quoque doctis Num. 37.

Confirmatur testimonio synodi Capuensis.

Secundum patet confirmatur auctoritate Damasci papa.

Circa quam epistolam observatur duo. Alterum de formula fidei.

Alterum de errore Bonosi.

Et de nomine sectatorum.

Tertium, quod de Bonoso tradit Mercator, secutum esse Ebionis hæresim de Christo. Non item de matre Christi.

In epist. ad Illyricanos.

Rt ij

...ibus potest... credibilium... discipulis... areſe. n. relique... aditum... hoc libro... a Phorino... duas de Verbo... Id præterquam... dogmatis... Audentius... Scriptis... non videntur... de ſibi... attendit... vii... scripſiſſe... abſcribente... in... propoſitionis... expoſitionem... cum Phorino... alteram... pro... aliam... iſionis... Phorinum... cum Sabellio... retus, verum... tum... quocumque... idem loqu... bellus... 11. Quod... neget... uem... xii... confes... quod ob... que hæze... peccat... cul... dem modo... m Samolathano... one eſt; id... i formula... Verbo... ſtinus tra... Mercator... it, & p... rinus, in... gnat... alter vero... confiteatur... ando... tem Verbi... itat... e, ſi... o ſui ſen... ſum? In... rat apud... ingueni... aliquan... m atque... Verbum... nitatem... ſcripſiſſe... ula dei... ſolum... omo ſe

Epistola ad Illyricanos abjudicatur Damaso Mercatoris auctoritate.

Porro autem quia Mercator pradamatum ait a Damaso Bonosum, id est, prius damnatum, quam haeresim proderet, ratio docetur, qua, ut cetera delicerent, abjudicaretur Damaso epistola ad Illyricanos, quae mox in margine appellata est: neque enim vere diceretur pradamasse Pontifex Bonosum, quippe quem auctor epistolae, sua sententia intactum, iudicibus a synodo electis iudicandum relinquit.

§. VII. De Pelagianis, quorum amicitia Nestorio, non tantum a Mercatore, sed ab aliis veteribus obiecta est.

Nestorio foederis cum Pelagianis obiecta.

A Cassiano.

Celestino papa.

Mercatore, Cyrillo, &c. Atque etiam consensio doctorum.

A Celestino.

Nestorio versus est vitio ab antiquorum pluribus, quod in amicitiam Celestium, Celestianorumque Episcopos, ex Occidente Constantinopolim profugos, recepisset. Id primum omnium exprobravit Cassianus, in libris de incarnatione Verbi; exprobravit postea Celestinus pontifex, in epistola ad Nestorium; tum Mercator in praefatione ad sermones Nestorii; Cyrillus denique, & Patres Ephesini.

Nec amicitiae tantum, sed doctrinae etiam consensio obiecta est breviter quidem a Celestino pontifice in epistola mox laudata. Quid tecum faciunt, qui sunt hac negando damnati? numquam sine suspitione ea, qua sibi adversa sunt, conveniunt, egerentur denique, si tibi quoque similiter displicerent. Obscure pariter ab Ephesinis Patribus, eodem canone damnantibus eos, qui ausi fuerint, vel privatim, vel publice, ea qua sunt Nestorii aut Celestii sapere. Prolixè vero aperteque a Cassiano totis fere libris antea appellatis; causatus quippe est Nestorium eam ob rem intercessionibus suis Pelagianorum querelas movere, & scriptis suis causas illorum asserere, quod substituit his, vel potè verius dixerim, subdole patrocinatur, & consanguineae sibi improbitati improbo suffragatur affectu; sciens scilicet esse sensus, eiusdem spiritus, & ideo dolens cognationem sibi haeresim ab Ecclesia esse distinctam, quam scit sibi vitique perveritate conjunctam.

Patribus Ephesinis. Can. 4. conc. Ephef.

Cassiano. Lib. 1. de Inc. cap. 3.

Nestorius cum Lepotio compositus a Cassiano. Lib. 6. cap. 14.

Nota est hanc in rem historia Lepotii monachi, quicum Nestorium consertens Cassianus: Si non idem, inquit, Christus ex Maria est, qui ex Deo natus, duos absque dubio Christos facis: secundum illud scilicet Pelagiana impietatis scelus, qua solitariam hominem ex Virgine natum asserens, eruditorem eum dixit humani generis, magis quam redemptorem fuisse: quia non redemptorem vitæ hominibus, sed vivendi dederit exemplum, videlicet ut sequentes eum homines, dum similia agerent, ad consimilia pervenirent. Una ergo impietatis vestra origo, eadem errorum radix est. Illi solitariam hominem ex Maria natam asserunt, & tu idem illi filium hominis a Filio Dei separant, & tu idem illi salvatorem aint per baptismum Christum esse factum, tu in baptismo tempore Dei factum. Illi cum Deum non negant factum post passionem, tu negas eum etiam post ascensionem. In uno ergo modo tantum distat vestra perveritas, quod illi in terris blasphemare videntur Dominum, tu & in celo. Vixisti ac supergressus es, non negamus, quos imitari. Eandem Lepotii cum Nestorio consensionem tradunt Gemadius in libro de viris illustribus, & Chronographus, qui Prosper creditur, ad annum 431. Tauro & Ballo cost.

Et Gemadio ac Prospero Chronographo. Et Poeta epitaphii scriptore.

Nihil vulgatus in hanc rem epitaphio, quod Poeta quidam inscripsit communi tumulo Nestorianae & Pelagianae haeresis. In eo infelices, umbræ inducuntur dicentes: Quo nos precipites insana superbia mergit. Exutas donis, & tumidas meritis? Nam Christum pietate operum, mercede volentes. Esse Deum, in capitis fodere non stemus. Sperantesque animi de libertate coronam, Perdissimus, quam dat gratia, iustitiam.

Nestorianae & Pelagianae haeresis. In eo infelices, umbræ inducuntur dicentes:

Quo nos precipites insana superbia mergit. Exutas donis, & tumidas meritis? Nam Christum pietate operum, mercede volentes. Esse Deum, in capitis fodere non stemus. Sperantesque animi de libertate coronam, Perdissimus, quam dat gratia, iustitiam.

Verum popularem opinionem super ea re convellimus in priorè tomo operum Mercatoris, partim in notis ad sermones Nestorii, partim in dissertatione II. de synodis, & postrema de haeresi Pelagiana, ubi vera utriusque haeresis affinitas omnino patefacta est: quantum rursus aliquid dicemus, priusquam abtolvatur hæc ipsa dissertatio, cum inquireretur in fidem Nestorii de aliis quinque, præter Incarnationem, doctrinæ catholicae capitibus. Interim juvat observare, neminem Nestorianum, si coherenter sentire velit, peccatum originale, veramque Christi redemptoris gratiam, ac hominis ad opera pietatis impotentiam, posse defendere: neminem Pelagianum, sin minus pugnantia loqui amet, posse veram Christi divinitatem tueri, vniunionem hypostaticam ad redemptionis finem, necessitatem. Id ex verbis Cassiani non obscure constat, facileque positus Patrum principis conficitur.

Sub finem dissimulare non possum, quod mihi, post editam de synodis in causa Pelagianae coactis dissertationem, venit in mentem de Lepotio, deque maxima Belgarum civitate, ubi errorem Lepotii natum Cassianus scribit. Hanc ego Treverum interpretatus sum eo loci, quoniam vox maxima civitatis metropolitani significat, fuitque Treveris Galliarum metropolis, ut ita dicam, politica, cum in ea diu Praefectus Praetorio Galliarum sedem fixerat.

Credibilior mihi nunc videtur, aut certe non improbabilior conjectura, de Colonia Agrippina, cujus Ecclesiam rexit aliquando Euphratas, divinitatis Christi, ut perhibent, abnegator. Etsi enim ille propter blasphemiam depositus est in concilio Agrippinensi, ann. 346. post consulatum Amanii & Albi habito, fieri tamen potuit, ut impietatis semen, quod sparserat, latere diu velut obrutum, & tandem eruperit in lucem Cassiani temporibus. Certe Valerianus Antiochodensis, inter dicendam sententiam, illos ipsos Euphratae errores tribuit, quos postmodum Leporius defendit, Christum nempe, nec esse Deum, nec fuisse ante ortum ex Maria, atque ita non Deum, sed hominem passum esse.

Verum de Euphrata mirum quiddam refertur, quod magnam historiae ecclesiasticae scrutatoribus crucem figit: ipsum nempe qui depositus dicitur ann. 346. in concilio Agrippinensi propter errores, anno consequente in concilio Sardienensi confedisse inter Patres, atque etiam cum Vincentio Capuano legatione synodi functum esse ad Constantium imperatorem, qui Antiochia morabatur, ut testis est Athanasius. Admirabile enim est, legatum a catholicis synodali decreto adversus Arianos esse hominem, & quidem Episcopum, qui superiore anno depositus & damnatus fuisset. Arianos oportuisset stolidè malignos extitisse, qui sub introducto scorto calumniam moliti sint struere homini, quem vera accusatione obruere potuissent.

Nodum hunc inextricabilem multi putant,

Epitaphii varitas explicatur.

Ad synod. 10. cap. 7.

Observatio ad dissertationem de synodis in causa Pelagiana.

De Euphrata haeresi Lepotiorum in Cassiano auctore.

Difficilis questio de Euphrata.

In epist. ad Julianum.

Utrumque solvitur.

In notis ad conc. Agrippinense.

Excerpta ex libris Diodori pro Nestorianis libris sparata.

Libri in Brev. cap. 10.

Venit in manus Cyrilli, & Procli, qui scriptis refellerunt.

Ex tomo suo sub ianxerat Proclus, sine auctoris nomine.

Ex Diodori operibus pauca fragmenta ad nos pervenerunt.

& vero non parum perplexus est. Ut solveret Baronius, synodo Agrippinensem ad annum 350. aut 351. rejecit, putavitque Euphratam in legatione venenum Samosateno ebibisse: quod cum postea proderet, ab Episcopis Galliarum damnatum esse, sed suam opinionem persuadere haecenus paucis valuit. Probabilius quiddam asserit Binus, duo in causa Euphratae concilia Agrippinae Coloniae habita, alterum ann. 345. alterum ann. 375. ut habet Trithemius. In prioribus Euphratam, vel a suspitione haeresis liberatum, vel admonitione emendatum esse. In posteriore depositum, utrumque vero a collectoribus conciliorum in unum contractum esse, quod alias forte contigit. Ita vero accidisset idem Euphratae quod Samosateno, qui cum prioris synodo Antiochena emendationem simulasset, in posteriore haeresis convictus, atque depositus est, alio in ipsius locum substituto.

§. VIII. De Diodoro Tarfensi, in quem Cyrillus scripsit, velut in Nestorii magistrum.

POST ejectionem in Oasim Nestorium, ejusque libros imperiali lege proscriptos, quidam nam haeresim non retinendam modo, sed fovendam etiam putarunt, ex libris Diodori Tarfensis & Theodori Mopsuesteni, excerpta quaedam Nestorianae doctrinae consona, clam primum per fidorum manus submisserunt, deinde palam sparserunt in vulgus. Id eo consilio faciebant, ut quia viri illi duo summae erant auctoritatis apud omnes, propter collectam doctrinam piarum fidei famam, aut damnatores Nestorii suo pondere obruerent, aut certe deprimerent, & jacturam librorum Nestorii sententia nobilitum tractatorum facerent.

Quomodo venerint ejusmodi excerpta in manus Cyrilli Alexandrini, & Procli regis vrbis episcopi, quasque turbas excitarint, partim in praefatione historica dictum est, partim exponitur ubi futura est quaestio de synodo Constantinopolitana; ex qua Proclus tomum misit ad Armenos, & de libris a Cyrillo hac occasione scriptis: uterque enim Antistes scripta haec refellit, Proclus tomo, qui etiamnum habetur, Cyrillus libris duobus, quorum nihil superest, praeter fragmenta admodum pauca. Perierunt, opinor, eodem fato, quo libri a Theodoro pro defensione Diodori & Theodori compositi. Sed de Cyrilli Theodoretique operibus copiose agetur in auctario Theodoretici, quod apparamus.

Subjuxerat excerpta tomo Procli, sed sine auctoris nomine, ne si forte inscriptum fuisset, aut fidem derogasset Proclo, aut ingentem etiam honorum conspiceret invidiam, adeo alte omnium animis insederat Diodori opinio. Er vero quis non eum suspiceret, quem nemo Patrum ejusdem aetatis non summis laudibus extulit; quem praconem veritatis Athanasius; Timotheus, Athanasii post Petrum successor virum apostolicae fidei; angelicae vitae, & vivum martyrem Chrysostomus; Epiphanius Eliae prophetae parem dixit.

Diodori operum nihil admodum superest, praeter sententias quaedam in catenis Graecis, atque etiam apud Mercatorem, Leontium, & in v. synodo obvias: sed catenas flores exhibent, alii venenum; ille enim Scripturae interpretem inducunt, illi Theodori & Nestorii magistrum.

Vir tamen ille tantus cum tenuisset, incidit in errorem, dum Apollinaris haeresim inconsidenter insequitur: illius enim blasphemiam, quam Theodorus postmodum Nestoriusque defenderunt, nullam partem non asseruit, ut merito dictus sit Theodori parens, & Nestori avus.

Docuit duos in Christo inesse filios Dei: cum, qui ex Maria, non esse Filium nisi adoptione seu gratia: Verbum neque duas habuisse natiuitates, neque natum ex Maria: Verbum non esse Christum, sed Christi dominum: Deum dici non posse passum seu crucifixum. Quibus sex propositis omnibus vel omnino, vel magnam partem, Nestorianismus continetur.

Ejusmodi errores insperis operi, quod quae Zuzanone scripsit, id est, adversus Apollinarem, qui cum pugnet contra Photinum, peccantem quasi per defectum in explicanda Verbi cum carne unione, peccavit ipse per excessum, & Verbum carne perinde confudit miscuitque, ac mens hominis per artus insula miscuit corpore, quod agitat atque informat. Opere isto potuit Diodorus agnosci, quis esset, nisi orbis oculos species pietatis pene fascinalset.

Scripsit autem adversus Apollinarem prope admodum aetatis. Nam abbas fuit magni nominis, cum ad eum venit Chrysostomus, vita monastica excolenda, discendique studio, anno 376. ex abbate monachorum factus est Tarfi Episcopus a Meletio jam senex ann. 378. interfuit secundae synodo ann. 381. laudatus est pro concione praefens Antiochia a Chrysostomo, post annum 386. cum jam senio pene foret emortuus: nondum tamen ea aetate scripserat, aut certe nondum opus vulgaverat ann. 392. quo librum de scriptoribus ecclesiasticis Hieronymus absolvit, alioqui elucubrationis tam nobilis meminisset. Huic forte operi immortuus est, nam anno 494. successerat in ipsius sedem Phalerius, ut ex actis synodi Constantinopolitanae, sub Nestario eodem anno habitae, intelligitur.

Operis fragmenta exhibere operis pretium est: sic enim fiet, ut & fons Nestorianae blasphemiae, aut certe rivus fonti vicinior aperiat, & defendatur simul Cyrillus adversus Facundum Hermianensem Diodori patronum.

Sed priusquam exhibeantur, monere juvabit, quae apud veteres leguntur ex libri Theodori de his Zuzanone excerpta, pertinere ad Diodorum, qui libros suos sic inscripsit, cum ita: Theodorus suis ejusdem argumenti titulum fecerit, contra impium Apollinarem & Apollinaristas. Et vero quae Leontius, diligens imprimis auctor, Diodoro tribuit, alii Theodoro adjudicant, ut ex consequentibus manifestum erit. Quanquam Leontius nota, solum Theodorum ex aliis, atque ex ipso Samolateno, mutuari plura iisdem verbis, quae in sua transferret, ut horum libri non scripsit, sed transcripsit videantur.

DIODORI, EX LIBRO PRIMO CONTRA SYNUSIASTAS.

AD diligens cautumque dogmatum vos examen evehimus; laboramus propter vos, ne rationem Domino reddamus pro nostro silentio. Perfectus ante saecula filius, perfectum cum, qui ex David

Rt iij

Quando in errore Diodoro incidit, & quo catu.

Quas partes erroris fecit.

Quo in opere.

Qua aetate.

Fragmenta operis.

Observatio de libris contra Synusias.

Lib. 3. contra Eutychianos sub finem.

Apud Mercatorem lib. 3.

co. infeliciter... in mensis... recede valent... non Nestorianam... justitiam... super ea... Mercato... Nestorii, pat... & postea... a. utriusque op... est: quan... ulquam ab... inquirunt... praeter la... capitibus... estorianum... m origina... gratiam, ac... iam, posse... sin inuim... Christi di... tice adred... i ex verbis... que posita... quod mi... Pelagian... em de Le... tate, ubi... ibit. Haec... sci, quo... lim signi... etropolis, in Praef... aut certe... Colonia... liquando... vent, ab... miam de... nn. 346... habito... quod... & tan... us. Cer... candam... res tri... fendit, e... fuisse... m, sed... am re... Distinctio... stastica... de qui... grippi... te in... atque... syno... vorem... Atha... nolicis... homi... riores... rianos... i sub... struc... e po... tant,

probat, assumptis; Filius Dei filium David. Dices ergo mihi; Duos filios prædicas? Non dico duos filios David. Numquid Deum Verbum filium David asserui? Sed nec duos filios Dei secundum substantiam dico. Numquid enim duos filios assero de Dei substantia genitos ante sæcula? Dico autem Dei Verbum habitasse in eo, qui ex David semine comprobatur.

EJUSDEM EX EODEM LIBRO.

In v. Synodo.
collat. 1.
Apud Leonem.
lib. 3. contra
Eutychem.

Siquis velit abusive Filium Dei Deum Verbum filium David nominare, propter Dei Verbi templum, quod ex David est, nominet; & illum, qui est ex semine David, Filium Dei gratia, non natura appellet, naturales Patres non ignorans, neque ordinem subvertens, neque eum, qui incorporalis est, etiam corpus dicens, & ante sæcula ex Deo & ex David, & passum & impassibile. Corpus non est incorporale: quod est deorsum, non est desursum: quod est ante sæcula, non est ex semine David: quod passum est, non est impassibile; nec enim ista ad eundem intellectum obvertuntur: quæ sunt corporis, non sunt Dei Verbi, & quæ sunt Dei Verbi, propria non habet corpus. Naturas confiteamur, & dispensationes non abnegemus.

EJUSDEM EX EODEM LIBRO.

GRATIA Filius, qui ex Maria est homo: natura autem, Deus Verbum: quod autem secundum gratiam, non natura; & quod secundum naturam, non gratia: non duo filii. Sufficiat corpori, quod ex nobis est, secundum gratiam filiationem, gloria, & immortalitas, quia templum Dei Verbi factum est. Non supra naturam elevetur, & Deus Verbum pro debita a nobis gratiarum actione non injurietur. Et quæ est injuria? Componere eum cum corpore, & putare indigere corpori ad perfectam filiationem. Nec ipse Deus Verbum vult, se David filium esse, sed dominum; corpus autem hoc vocari David filium, non solum non invidit, sed & propter hoc adfuit. Et convenit eos, qui bene aspiciunt, quandoquidem naturales Patres quarimus, neque Deum Verbum David vel Abraham filium nominare, sed factorem: neque corpus ante sæcula ex Patre, sed semen Abraham & David ex Maria natum. Et quando erit questio de nativitatibus secundum naturam, ne Maria filius Deus Verbum existimetur: mortalis enim mortalem generat, secundum naturam & corpus, similem sibi.

Duas nativitates Deus Verbum non sustinuit, unam quidem ante sæcula, alteram autem in posterioribus temporibus: sed ex Patre quidem natura genitus est; templum vero, quod ex Maria natum est, ex ipso vtero sibi fabricavit.

Et paulo post: Cum vero de salutari dispensatione ratio moveretur, Deus vocatur homo, non quod hoc factus est, sed quod hoc assumpsit; & homo Deus, non tanquam incircumscribibilis factus, nec ubique existens: corpus enim erat & post resurrectionem palpabile, & tale receptum est in caelum, & sic venit, sicut receptum est.

EJUSDEM EX EODEM LIBRO.

Sed si caro erat, inquit Apollinarius, crucifixæ, quomodo sol radios avertit, & tenebræ occupaverunt terram omnem, & terræ motus erant, & petreæ dirumpebantur, & mortui surrexerunt? Quid igitur dicunt, & de tenebris in Ægypto factis in temporibus Moysis, non per tres horas, sed per tres dies? Quid autem, propter alia per Moysen facta miracula, & quæ per Jesum Nave, qui solem stare fecit? Quid de sole, qui in temporibus Ezechiae regis, etiam contra naturam, retroversus est? Et de Elizei reliquiis, quæ mortuum suscitaverunt? Si enim Verbum Deum passum demonstrant, quæ in cruce facta sunt, & propter hominem non concedunt hæc facta esse; nonne quæ in temporibus Moysi, propter genus Abraham erant, & quæ in temporibus Jesu Nave, & quæ in Ezechiae regis? Quod si illa propter Judæorum populum mirabiliter facta sunt, quomodo non magis, quæ in cruce facta sunt, propter Dei Verbi templum?

EJUSDEM EX EODEM LIBRO.

Filius Dei propter nullum; caro filius propter filium, & quid dico, propter filium? Propter nos caro, & ne existimetis blasphemum esse Verbum, petite demonstrationes. Si homines non peccassent, non opus fuisset lege; *instita enim non est posita lex.* Si non auxissent peccatum, qui erant in lege, non opus fuisset gratia. An quia non poterat lex peccatum occidere, non propter nos carnem assumpsit, ut morti & sententiæ mortis remedium afferret crucifixus, & mortuus, ac suscitatus? Si non fecisset progressum fallacia & sententiæ mortis contra nos, quid opus erat ista servatoris economia? Quid opus erat induere corpus? nonne propter nos carnem accepit?

Anima ver-
fiones in e-
jusmodi ex-
cerpta.
In 2° v. 10.

Tem. 1. part. 1.
edit. G. L.

Lib. 3. 4. & 8.

Loco mox cit.

OBSERVA, lector. i. Cyrillum adversus eju-
smodi excerpta scripsisse tres libros, vt refert Li-
beratus, & in primo confutasse, quæ Diodo-
rum; in secundo & tertio, quæ Theodorum
spectarent, tacito tamen, vel vtriusque, vel
Diodori nomine, quod satis intelligere licet ex
epistola ad Proclum.

ii. Totius operis Cyrilliani nihil restare præ-
ter fragmenta, quæ in .v. synodo collatione
sexta leguntur, quod quo fato contigerit, valde
obscurum est, cum quartus liber, qui de Incarn-
tatione a Liberato dicitur, integer supersit hoc
titulo, *Dialogus, quod vnus sit Christus per oppo-
sitionem.* Eo porro nihil exactius elucubratiuf-
que ad historiam dogmatis Cyrillus scripsit, vt
videatur opus artificis, præcedentibus labori-
bus absolute eruditi, & vltimus super ea re
viri omnium doctissimi conatus: scripsit enim
Cyrillus tribus ante annis, quam abiret ad su-
peros.

iii. Facundum Herimianensem revocasse in
dubium, saltem in speciem, an opus istud a
Cyrillo conscriptum esset, aut ab alio sub ipsius
nomine. Facundo consentit Liberatus his ver-
bis: *Cyrillus quatuor libros scripsit, tres adversus
Diodorum & Theodorum, quasi Nestoriani dog-
matis auctores, & alium de Incarnatione librum.
In quibus continentur antiquorum Patrum incor-
rupta testimonia, id est, Felicis pape Romani,
Dionysii Acepogita Corinthiorum episcopi, &
Gregorii mirabilis, hæreticorum cognominati. Et
licet in eis libro Theodori dicta laudentur contra
Arianos edita, ipsum tamen magistrum Nestorii
fuisse contendunt. Contra quos catholici veritatis
defensores sic Acepbalis responderunt, illos libros
non esse Cyrilli, quoniam testimoniis, quæ contra
mortuos posuisset in eis dicitur, contra viventem
Nestorium non est usus, neque in synodo, neque in
aliquibus epistolis. Vnde dicunt, illos nec didicisse
Cyrillum, nec edidisse libros.*

iv. In .v. synodo nullam esse factam Dio-
dori mentionem, licet nominatim appelletur
Theodorus, & Diodori, quamvis sine
nomine, referantur, quod silentium argumen-
tatur facundus, & inde sanctæ synodo calum-
niam struit. Verum non videtur satis exponere,
quid causetur; an tacitum Diodori nomen, ex-
pressum Theodori: Id factum iusta de causa, cum
illi reverentia foret adhibenda, isti inurenda
macula. An ita paritum præ reverentia Dio-
doro, vt non damnaretur? Atqui secundus &
tertius anathematismus respiciunt excerpta ex
libris Diodori, & iis constant verbis, quæ Dio-
dorus ipse adhibuit. Sic enim se habent. *11. Si-
quis non confiteatur Dei Verbi duas esse nativita-
tes, vnâ quidem ante secula ex Patre sine tem-
pore incorporaliter, alteram vero in vltimis die-
bus ejusdem ipsius, qui de calis descendit, & in-
carnatum de sancta gloriosa Dei genitrice & sem-
per virgine Maria, natus est ex ipsa, talis ana-
thema sit. 111. Siquis dicit, alium Christum,
qui passus est; vel Deum Verbum cum Christo esse
nascentem de muliere; vel in ipso esse vt alterum
in altero, & non vnum eundemque Dominum
nostrum IESUM CHRISTUM, Dei Verbum in-
carnatum & hominem factum, & ejusdem ipsius
miracula, & passionem, quas voluarie carne sus-
tinuit, talis anathema sit.*

v. Paritum memoria tanti viri, propter in-
credibile opinionem de ipso conceptam, &
sanctorum præconiis mirum in modum auctam.

vi. Theodoretum perpetuum Diodori lau-
datorem, aut ipsius doctrinæ pertinaciter ad-
hæsisse, donec ejuravit Nestorium, aut mente
cæcâ incredibiliter fuisse, qui postquam ap-
probasset Cyrilli fidem, velut ab omni hæretica
pravitate liberam, atque Ecclesiæ congruentem,
Diodori contraria docentis, & hæreticam depræ-
dicet.

vii. Diodorum, cum de matre Christi lo-
quitur, eam semper Mariam dicere, nunquam
Virginem, quod suspicionem Judaicæ opinio-
nis movere potest, nec immerito, cum Diodo-
rus Photino adhæret, Marcelloque Galatæ,
gentilibus suis Judaico super ea re veneno
infectis.

viii. Cyrillum in epistola prima ad Succes-
sum ea de Diodoro scripsisse, quæ consonent
excerptis, vt ex ipsis accepta videantur; quare
vtiliter possunt hic adungi: *Diodorus quædam,
sancti Spiritus olim impugnator, vt aiunt, cum
orthodoxorum Ecclesiâ communicavit. Hic de-
positus, vt putavit, Macedoniane hæresi labi,
in alterius morbi vim decidit. Sensit enim ac
scripsit, alterum seorsim esse Filium eum, qui ex
semine David ex sancta Virgine. Deique matre
natus est, alterum rursus privatum Filium illud
ex Deo Patre Verbum. Qui sub ovina pelle quo-
dammodo lupum contegens, vnâ se Christum
dicere simulat; sed eum referat quidem hoc nomen
ad solum illud ex Deo Patre genitum Verbum Fi-
lium vnigenitum, ipsum quoque ex semine David
filium appellat: sed tanquam gratia loco nomen
hoc ei tribuit, vixote qui illi secundum verita-
tem Filio sit vnitus. Vnitus autem, non vt nos
asserimus, sed secundum solam dignitatem, &
secundum auctoritatem, & secundum honoris æ-
qualitatem. Hujus discipulus exiit Nestorius:
itaque ex illius libris obiencbratus, simulat qui-
dem se Christum vnum, & Filium, & Dominum
constiteri; sed dividit etiam ipse vnum in duos,
ac seorsim ponit, cum hominem conjunctum esse
Deo Verbo dicat, communionem nominis, honoris
æqualitate, dignitate.*

§. IX. De Theodoro Mopsuestia episcopo,
Nestorii magistro.

DISSERTATIONE prima in priorem par-
tem dictam a nobis est, quæ fuerit indo-
les Theodori, qui mores, atque animus homi-
nis bellum gerentis cum Christo. Nihil eo fuit
commutabilis in quamcumque formam, pro
tempore & loco; nihil ad pietatis speciem in-
ducendam accommodatus; nihil ad fascinandos
animos artificiosius, subspiciendamque gloriam
callidius; nihil audacius ad errores spargendos,
pervertendamque scripturam sacram, & fidem
populis perscribendam: nihil denique suis in
discipulis infeliciter felicius, cum antequam in-
tereret, plurimos viderit Ecclesiis Orientis præ-
esse, duos maximarum urbium antistites, Ne-
storium Constantinopolis, Joannem Antiochiæ;
duos fama doctrinæ celeberrimos, Andream Sa-
mosatenum, & Theodoretum Cyrensem, &c.

Verum quid ego laboriosius verfer in eju-
smodi hominis elogio, cum Leonius schola-
sticus hoc munere vaniter defunctus sit, & eo
quidem credibilis, quod vir eruditissimus de
re sibi imprimis perspecta agit? Nam cum ado-
lescens a sectariis Theodori suas in partes ab-
ductus esset, diuque ab ipsis steteret, tandem
assurgente divino lumine detexit fraudes im-

De Theodoro
dictum ali-
quid in priore
parte.

Nihil melius,
quam quod a
Leonio, de i-
pso asserti po-
test.
Lib. 1. advers.
Euthym. &
Nestor.

um non sus-
accula, alte-
temporibus
genitus est,
a natum est,
salutari dis-
Deus voca-
tus est, sed
Deus, non
factus, nec
erat & post-
tale rece-
niet, sicut
LIBRO.
pollinaris,
ios averit,
n omnem,
dirumpe-
Quid igi-
gypto fa-
n per tres
d autem,
miracula,
ui solem
tempori-
naturam,
reliquis,
nim Ver-
que in
nem non
nne que
ps Abra-
us Jesu
Quod si
mirabili-
gis, que
Verbi
BRO.
; caro
co, pro-
exili-
ite de-
assent,
est pe-
qui
ia. An
idere,
vt
m as-
ficita-
cia &
opus
opus
nos

probae factionis, easque aliquando, ne peigerent imprudentibus nocere, perfecit omnibus libro, quem inscripsit de Nestorianorum impietate secreto tradita principio, & de eius parentibus triumphus.

Quatuor fecit illius partes, quarum in prima Theodori sectariorum nefandas artes; in secunda Theodori mores & libros; in tertia Nestorii cum Theodoro consensionem; in postrema, fragmenta librorum Theodori, quibus approbentur dicta, exposuit.

Post Deum igitur invocatum in veritatis testem, causaque scribendi redditis, de sectariis Theodori ita narrat.

Primum artificium simulationis dignum malitia eorum est, quod cum sanctos Ecclesie dicitur, & a Deo datos non recipiant, simulant verbo se pietatis sue fontes, recipere.

Deinde apud eos, quibus laqueos tendunt, magna synodum, quam animo, si qui alii, rejiciunt, verbo predicant, & recipere suadent.

Recepta synodo interrogant, quorum quisque Patrum solitus sit tractare libros, & quibus maxime sit additus: si alii, prater suos, quamvis praestant, laudati sunt, non repugnant illi quidem primo congressu, etsi ne nominari quidem alios patiuntur; sed ne quem illaqueare volunt, deterritus vultu, boni, inquam, sunt isti Patres, non tamen meliores quam nosmetipsos.

Si vero simplex ille roget nomina, lege prius, inquam, & tunc cognosces, quales & quanti sint, quorum miser ne nomina quidem didicisti.

Tum libris addunt alia munera, pollicentur auxilia, opemque aule, si egeat, atque etiam gradum in magistratibus, & eruditorum, quos habent, convictum: Nec prius desistunt, quam succumbant sive inicitia, sive indigentia, sive assentationi, sive aliis, quaecumque illaqueare solent eos, qui non omni custodia cor suum custodiunt.

Jam vero postquam captum tenent, & suis obsequiis obnoxium, si monachus sit, incipiunt professionis fallidium, si promissa.

Tum libris addunt alia munera, pollicentur auxilia, opemque aule, si egeat, atque etiam gradum in magistratibus, & eruditorum, quos habent, convictum: Nec prius desistunt, quam succumbant sive inicitia, sive indigentia, sive assentationi, sive aliis, quaecumque illaqueare solent eos, qui non omni custodia cor suum custodiunt.

Jam vero postquam captum tenent, & suis obsequiis obnoxium, si monachus sit, incipiunt professionis fallidium, si promissa.

Tum libris addunt alia munera, pollicentur auxilia, opemque aule, si egeat, atque etiam gradum in magistratibus, & eruditorum, quos habent, convictum: Nec prius desistunt, quam succumbant sive inicitia, sive indigentia, sive assentationi, sive aliis, quaecumque illaqueare solent eos, qui non omni custodia cor suum custodiunt.

Jam vero postquam captum tenent, & suis obsequiis obnoxium, si monachus sit, incipiunt professionis fallidium, si promissa.

Tum libris addunt alia munera, pollicentur auxilia, opemque aule, si egeat, atque etiam gradum in magistratibus, & eruditorum, quos habent, convictum: Nec prius desistunt, quam succumbant sive inicitia, sive indigentia, sive assentationi, sive aliis, quaecumque illaqueare solent eos, qui non omni custodia cor suum custodiunt.

cas tamen, quibus summa rei continetur, ut & dictionem, & dictionem, & sanguinem Dei, & crucem & passionem, & quod plus est, secundum Verbi generationem, atque ita & & a Patribus audire nolunt; non quod de vocibus cum ipsis, quod mentiri solent, controversa sit, sed de rebus ipsis dogmatibusque, qua in commune omnes divini Ecclesie magister concordis sententia rejecerunt, ac maxime postrema omnium Synodus Chalcedonensi, omnium in aeterna synodorum antecessarum; sigillam, & ob signatio, qua impietatis propugnaculum funditus everit, illustribus preconiis summum pontificem Leonem celebravit, qui aditiam impietatem dissipavit ac extinxit.

Ubi pressus vrgentur, negant a magna synodo damnatum, quem sequuntur, decessum a viro erudito cautantur: verum in anabernate infelicissimi Nestorii ipse simul effectus est, & de sensu copiosus argumentum accusationis attulit.

Hactenus de sectariis Leontius; nunc de Theodoro Episcopo sectae duce. Illum ipsum esse aiunt, quem de monasterio profugum magnus Joannes ex intemperantiae profundo extraxit; qui vixdam pueritia egressus sacras literas tractare ausus est: quem cum sedem Taricensis affectaret, repulit Theophilus, coegitque continere sese mediocri oppidi Ecclesia: qui pro concione in Ecclesia Antiochena non dubitavit palam improbationem commovere: qui denique in omni prava interpretatione Scripturarum labores sanctorum doctorum, qui in eis laborarunt, nunquam irridere & illudere desist.

Rejecit ille factorum librorum ex canone Jobam, velut ethnicam fabulam; libros Paralipomenon & Esdras, tanquam inanes rapidias; canticum Salomonis, uti carmen amatorum; epistolas canonicas, velut suppositas Apostolis desepit; psalms Judaice ad Zorobabilem & Ezechiam retulit, tribus tantum ad Dominum rejectis.

Atque haec contra Scripturas a Spiritu sancto inspiratas; adversus traditiones, alterum Spiritus sancti assilatum, debacchatus est non minus impie; & ne in singulis aggrediendis desisteretur, contra primum religionis christiane informationem stat, & desicium symbolum eorum, qui regenerantur, tollit: fidem, inquam, synodi Niceanae, non solum inutilis ipsum, sed omnem penitus fidem destruens, & aliam prater illam tradens.

Audet & aliud malum non secundum ad superiora, aliam enim missam effutivie, prater illam, que a Patribus tradita est Ecclesiae; neque reverentius illam Apostolorum, nec illam magni Basilii in eodem spiritu conscriptam, in qua missa, blasphemus, non precationibus, sed tantum, id est, mysterium Eucharistiae optulerit.

Quin & metum iudicii inferorumque sustulit; unde exat descens Leontius: Propter hac te diligerent, miser, qui sunt tua secta. Hoc tu illis pharmacum ad evitandum timorem Dei consecisti vere amarum, & ingendam pharmacum. Haec in tuis libris posita sunt, quos tuae factionis homines in sermonem Chaldaicum & Armenicum vertierunt, quam veritas, ut quisque venenum quasi vernaculum facilius cibibet.

Post multa vero de gratia & libero arbitrio, peccati origine & angelorum conditione, de Christo Leontius conversa oratione ad Theodorum. Tu singis creatum esse ad ipsa

Trinitate

Quatuor libri de Theodoro scripta Leontio.

De sectariorum Theodori artibus.

Simulant se non recipere Theodorum.

Laudant magis postquam synodum circumveniam.

Ad suos auctores, spreto aliis, legendos hortantur.

Tacito primum nomine.

Libris addunt munera & promissa.

Studiosi vitae monasticae clericum depradant.

Laici auxilium factionis pollicentur.

Nolunt appellationi nomine sui precessis.

Ecclesiam & contemnunt.

Ipsamque Eucharistiam.

Principem dogmatis illustrium vitiorum suorum defendunt.

Et maxime de Trinitate alterum animatum idolum Christo.

Quem paulo excellentiorem prophetiam facit.

Et ignorantem.

Nec immunitatem peccatorum cogitationis.

Et invitum in crucem assumptum.

Libros hæresibus plenius scribit.

11. Theodorici & Nestorii collatio.

Uterque in initium ducit propalanda hæresis a reiectione.

In ep. ad Nest.

14. Excerpta ex libris Theodorici.

Sed peiores in novum Testamentum.

tra Maguscos, id est, Perfarum magos, quo portenta delirius arguantur.

In excerptis porro colliguntur ea, quibus Theodorus in quinque propositionibus blasphemix convincatur.

Convicto suis verbis Theodoro, assert quæ Diodori Paulique consonent.

Antequam dicendi de Nestorio magistro fidem facio, committere non possum.

Cogitandus ergo primum homo, qui a Deo in salvatorem totius hominum generis electus.

Cogitandus iterum hic homo tanta gratia donatus, assistente divina aliqua persona.

Dux ille vite, si quis ejusmodi esset, merito Filius Dei dici posset.

Diceretur quoque jure Christus per excellentiam; tum quia præ cæteris.

Nec minori jure vocaretur omnium vere dominus, licet alios fratrum nomine compelleret.

continetur, v & sanguinem quod plus est, itque non quod si non quod si solent, con- gmatibusque, usque magistri, maxime post, omnium in- ellum, & ob- ulum fundam- im pontificum pietatis dis- a magna se- t, delentia n anachorati- us est, & de- vni autit, s; non de r- in ipsum esse, um magnu- lo extraxit, literas tra- Tarlensem tique conti- : qui pro- dubitavit, multitudine, mani præca- sanctorum quam irri- ex canone- os Parali- apodias; ratorium; Apostolia- ubelem & Dominum tu sancto Et, im Spiri- in minus- fa; g ar- informa- va, qui- odi Ni- nem pe- lam tra- id supe- illam, milit- te reve- Basili- a, bla- id est, Euphan- inproiam- istulit; Meum vlt- e dilt- tocan talit- phar- si vere- n cibus Libris in- mines naco- erant, quam velt- cilium- trio, Male ferre- tione gasta & lio- tione ro adu- ipfa & uitate

Scriptis & de incarnatione, Theodorum convincant.

Et quæ Sa- molaten Dio- dori que, con- sonantiam, quæque Pa- trum pugnam.

Idolum a Theodoro, ut pro Christo suppositum.

Verè quoque posset præ cæteris sanctis nomi-
nari Emmanuel, ut in quo scilicet Deus, & ope-
raretur, velut in peculiari, & habitaret,
tanquam in templo singulariter sancto:
Nuncupari etiam Deus posset, tum quia co-
dem honore coleretur, quo Deus propter
& alios; tum quia Dei vicibus fungeretur, &
quidem præstabilis Mose, cum totius generis
iudicium ductumque recepturus esset.

Hæc species Christi a Nestorio atque Theo-
doro adumbrati hoc idolum, quod Patres non
armis tantum Scriptura sumptis, sed his etiam a-
ratione acceptis deiecerunt. Nemo, inquit Pro-
clus, saluare potest homines, nisi Deus; hic
autem merus esset homo. Nemo, ait Cyrillus, sal-
uare potest hominum genus a peccatis, nisi qui
natura impeccabilis, hic autem peccabilis, quia
creatura. Ille potuit redimere, clamat Augusti-
nus, qui se non potuit vendere; potest autem
quælibet creatura. Eusebius, qui dicitur Emi-
serus: Interuenire non potest pro seruis, astrictis
legibus seruiunt. Vigilus Aler: Præ contraria in
vnum revocarentur, & supra & ima restitueren-
tar, non aliter fieri potuit, nisi talis mediator
existeret, qui de caelestibus veniens conuictur ter-
renis, Fulgentius: Quomodo beneficentia largior
vniuersalis existeret, quem aliena opis indigam
natura monstraret? Basilus: Solus homo Deus po-

test dare propitiationem Deo pro peccatis. Quid
adeo magnum in hoc saeculo possideat quisquam,
ut idoncum habere possit animæ præsum.

Nestoriano figmento nescio quid simile in-
ducere videti possunt, qui hominem aliquem
tantæ gratiæ ornari potuisse a Deo, aut
quantam capere valeret, aut quantam Deus
vniquam omnibus simul hominibus largiri sta-
tuisset, potuisse quoque hominem tam munifi-
ce donatum constitui caput totius sui generis,
mandatumque accipere, de singulis operibus
bonis ad membra referendis, atque ita ipsis
promereri, etiam condigne, ut loquuntur,
gratiam, qua sanctificarentur solverenturque a
peccatis, etiam ab illo grandi, quo totam in se
Adamus vitavit naturam. Huic homini, per
excellentiâ Filio Dei ex adoptione, accom-
modari possunt omnia, quæ suam Nestoriani
in Christum congerunt, ornamenta; omniaque
officia præscribi, quibus reparationis humanæ
opus impleteret.

Verumtamen doctores isti mirum quantum a
Nestorianis distant, quantum nempe potentia
ab acti; ut in Scholis aiunt, id est, quantum
differt id quod mente sola informat, ab eo
quod re ipsa factum asseritur. Non ita distant
Sociniani, sed plane conveniunt cum Nestorio,
cujus hæresim ab inferis revocant.

CAPUT V.

De operibus Nestorii.

Præter Mer-
catorem e ve-
teribus quin-
que memne-
runt operum
Nestor i.

Uæ opera Nestorii Mercator
exhibeat, totum istud volumen
loquitur: quæ quinti sæculi
scriptores quatuor, & vnus sexti,
Cassianus, Cyrillus, Arnobius
Junior, Gennadius & Evagrius,

nunc exponendum. Plurimum verba, etsi ex oc-
casione aliquando, veluti in præfatione ad
excerpta, aliisque passim locis adducta sint, hæc
tamen, opinor, non importune referentur, ut
tanto facilius intelligantur, quæ observari de-
bent, quanto fuerint manifestius oculis subje-
cta ea, de quibus observationes fiunt.

Non omnes porro, quos laudavi, omnia
Nestorii opera recensent, sed nonnulli plura,
quidam pauciora. Cassianus tria commemorat,
epistolam scilicet primam ad Celestinum pon-
tificem, & sermones duos, primum ac secun-
dum. Videbis notas ad singula hæc tria: exposui-
mus enim eo loci, quid ex quo opere Cassianus
retulerit, quibusve in libris relata refellerit,
nec dictis addendum aliquid superest.

Cyillus in vno plura memorat, sic enim in
præfatione libri primi contradictionum. In li-
brum quemdam a quodam eorum osium incidi, in
quo multi erant congesti sermones, per elementa, &
veluti ordine dispositi, nullaque ratio ei deerat, quo-
minus retineri posset, si a scriptore ejusmodi aliquid
dictum esset, quod oblivioni traditum evanesceret.
Forſan utique statuisse, & in hi silentium esse, &
cæteris consulendum, ut idem facerent, ne multis
aliis posterisque nostris, nota essent tam absurde
tamque imprudenter dicta. Sed quia blasphemia-
rum turba in eo libro congesta est, & multum ad-
versus dogmata veritatis declamatum, & obla-

tratum, quomodo non necessarium fuit præpara-
dum, ut accingerentur. & pro salute lætorum
certarem? ne illam ex carne damnari paterentur,
ac discerent potius, salutem ex perperam dictis
provenientem strenue repellere.

Ad hoc testimonium, observa primum, li-
bram cuius meminit Cyrillus, hunc ipsum esse,
qui dicitur a Mercatore in excerptis Cyrillia-
nis, codex confectus ex multis quaternionibus:
eadem enim & ex libro, & ex codice excerpta
sunt. Hunc ipsum pariter esse, quem memorat
Petrus notariorum primicerius, cum ait: Habe-
mus etiam præ manibus reverendissimi Nestorii
blasphemiarum libros, e quorum vno capita sele-
gimus, quæ si sanctæ huic synodo placeat, præle-
gemus. Nam omnia fere, quæ in synodo præ-
lecta sunt, reperiuntur apud Cyrillum in libris
quinque contradictionum, quibus refelluntur
excerpta ex libro, quo de agitur. Neque vero
cuiquam consonantia hæc videtur debet mira,
cum tria quæ dixi, libri nempe contradictio-
num, excerpta seu dehortationes, & capita in
synodo Ephesina prælecta, eisdem sint aucto-
ris, Cyrilli scilicet, cuius presbyter fuit Petrus
primicerius notariorum.

Obserua deinde, hunc eundem librum indi-
catum fuisse a Gennadio, cum de Nestorio scri-
beret: Postquam eloquentia ejus & abilitate
commendante, Constantinopolitane Ecclesiæ pon-
tificatu donatus est, apertum se hostem Ecclesiæ,
quem deus celaret, ostendens, scripsit librum quasi
de incarnatione Domini sexaginta & duobus di-
vine scripturæ testimoniis, pravo sensu suo, con-
structum, in quo quidquid asseveraverit, in ca-
talogo hæreticorum demonstrat. Liber enim, de

Non omnes
tamen omnia.
Cassianus
trium.

Cyillus plu-
rium in vno
codice con-
tinetur.

Observatio
Lib. de scrip-
tis.

Observatio
de eisdem
codice.

Observatio
Lib. de scrip-
tis.